Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ •

1931 йилдан чиқа бошлаган | 1999 йил 20 февраль, шанба | Баҳоси сотувда эркин нархда | № 14 (7108)

Da'vat

Агар ақлли бўлишни истасанг, ҳикмат ўргангилки, ақл ҳикмат билан камол топади.

КАЙКОВУС

Ibrat

Кам таъминланган оила фарзандларини дарсликлар билан бепул таъминлашда Тўрткўл туманидаги ҳомий ташкилотлар ҳам ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Жумладан, ана шу савоб ишлар учун «Баракат» ҳиссадорлик жамияти (раиси К. Бўзов) 60 минг сўм, «Шохруҳ» деҳқон-фермер хўжалиги (раиси О. Аҳмедов) 25 минг сўм, «Оқ олтин» ҳиссадорлик жамияти-пахта заводи (директори Р. Кувондиқов) 20 минг сўм маблағ ажратдилар.

JUMLADA JAHON

• 19 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов давлатлараро кенгашнинг навбатдаги мажлисида қатнашиш учун Қозоғистон пойтахти Остона шаҳрига жўнаб кетди.

(ЎзА)

• Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки (ХТТБ)нинг Молия ва хусусий секторни ривожлантириш департаменти директори Лаёш Бокрос раҳбарлигидаги делегация аъзоларини қабул қилди.

• Тошкентда 1999 йил 16 февралда содир этилган фожеали воқеалар муносабати билан идоралар, муассасалар, меҳнат жамоалари, ўқув юртлари, хайрия ташкилотлари, фуқаролардан шаҳид кетганлар оилалари ва жабр кўрганларга моддий ёрдам кўрсатиш истагини билдирганлар учун «Ўзуйжойжамғармабанк» давлат акциянерлик банкининг Меҳнат бўлимида махсус хотира ҳисоб рақами очилди:

20204000300101163002,
МФО 00423

• Курд ишчилар партияси раҳбари Абдуллоҳ Ўжолан Кенияда қўлга олиниб, Туркияга келтирилди.

• Буюк Британия ҳукумати Косоводаги қарама-қаршиликларга аралашишни кўзловчи экстремистик гуруҳларни тайёрлаш ва қуроллантиришга ёрдам кўрсатишни таъқиқлашини маълум қилди.

БУЮК БРИТАНИЯДАН МАКТУБ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВГА

Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич!

Биз, юртимиздан узоқда – Буюк Британияда таълим олаётган талабалар ушбу мурожаатномани Сизга ва Сиз орқали бутун Ўзбекистонимиз халқига етказмоқчимиз.

16 февраль куни Тошкентда бўлиб ўтган даҳшатли воқеалар бизни бир тарафдан даҳшатга солган бўлса, бошқа тарафдан ғазаблантирди.

Биз, бугун мустақиллигимизнинг деярли саккиз йиллиги арафасида юртимизда жуда катта ишлар амалга оширилганлигига гувоҳмиз. Афсуски, халқимизнинг бозор иқтисодиётини барпо этиш ва демократлаштириш йўлида эришган ва эришаётган ютуқларига ғараз кўзи билан қаровчи ёвуз кучлар ҳам йўқ эмас.

Биз, чет элда таълим олаётган ўзбекистонлик ёшлар шуни чуқур англаймизки, Ватанимизда амалга оширилаётган барча ижобий ўзгаришлар, давлатчилигимизнинг қайта тикланиши, мустақиллигимизнинг мустаҳкамланиши — ҳаммаси бевосита Сизнинг шахсингиз билан боғлиқдир. Бизни янада ранжитгани тараққиётимиз ва осойишталигимиз душманларининг айнан Ўзбекистоннинг бугунги барқарорлиги ва тинчлиги гарови бўлмиш Сиз, ҳурматли Президентимиз ҳаётига суиқасд қилмоқчи бўлганидир.

Халқ томонидан сайланиб, айни шу халқнинг манфаати йўлида жон куйдираётган Юртбошимиз ҳаётига суиқасд уюштириш – бутун Ўзбекистон халқига душманлик қилишдир. Ишончимиз комилки, бу ёвуз қилмишни содир этган жиноятчилар қўлга олиниб, жавобгарликка тортилади.

Биз мудҳиш воқеа туфайли қурбон бўлганларнинг оила аъзолари ва яқинларига ҳамдардлик билдирамиз. Шу билан бирга, Ўзбекистон ёшларига мурожаат қилиб, уларнинг барчасини Сизнинг атрофингизда жипслашиб, Сизга қанот бўлиб, танлаган йўлимиздан оғишмасликка чақирамиз.

Сизга, ҳурматли Ислом Абдуғаниевич, Ҳақ Таолодан узоқ умр, мустаҳкам соғлиқ ва бундан-да буюк ишларни амалга ошириш йўлида куч ва қувват сўраб қоламиз.

Сардор УМУРЗОҚОВ,
Лочинбек САМАТОВ,
Шохруҳ ШОРАҲМЕТОВ,
Зафар КАРИМОВ,
Баҳодир НИЁЗОВ.

ХАЛҚНИНГ ЮРАГИГА ОТГАН КАБИ ЎҚ!

Айлаб бир нечанинг толейин қаро,
Қора тутун ўрлаб мунгли, ғамсаро,
Шаҳидлар руҳининг бўлиб гувоҳи,
Недур марҳумларнинг айбу гуноҳи?!
Халқ қаҳру ғазаби қайнади ғоят,
Аллоҳим, айлагил ўзинг ҳидоят!
Наҳот Юртбошига суиъқасд эрур?
Наҳот ғаддор қотил бунча паст эрур?
Халқнинг юрагига отган каби ўқ,
Ишонч тоғимизни этмоқчими йўқ?
Кимдир ул мухолиф ёки мужоҳид?
Ниятига етмас, яратган шоҳид!
Халқ севган раҳбарин асрагай жондан,
Ватанни севгандек дину иймондан!
Буюк ўзбек халқи бахтига доим
Сизни паноҳида тутсин Худойим!
Халойиқ тўпланган бир машваратда,
Дедингиз, «бўлса гар оғушим катта,
Сизнинг барингизни суйиб, ардоқлаб,
Бағримга босардим қаттиқ қучоқлаб!»
Лутфу меҳрингизга Сизни хитобан,
Эл меҳри олқиши янграб жавобан,
Қиз-жувон, онахон, бахтли аёллар,
Навқирон йигиту оқосоқол чоллар,
Ишонч-ла қутлашиб ҳамда божуръат,
Дейишди юракдан айлашиб ҳурмат:
«Илоҳо, доим бахт қуёши бўлинг,
Бизларга бир умр Йўлбоши бўлинг!»
Маърифат кўзини очган ўзингиз,
Эл учун шиордир ҳар бир сўзингиз:
«Элим деб, юртим деб, ёниб яшашга»,
Эл билан ҳамоҳанг қадам ташлашга,
Сиздан ибрат олиб ҳар бир фидокор,
Юртим деб ҳаттоки ўлишга тайёр!

Олимжон БЎРИЕВ

ШИОРИМИЗ ЯКДИЛЛИК

16 февраль куни Тошкентда содир этилган портлашлар қабиҳ, ўтакетган мараз, ичи қора кишиларнинг ишидир. Ҳатто, мен уларни халқ душманлари, дегим келади. Бу нохуш воқеадан сўнг мактабимизда митинг ўтказдик. Жамоамиз бу воқеадан ваҳимага берилгани йўқ. Аксинча, тартибсизлик қилиб кўплаб бегуноҳ кишиларнинг умрига зомин бўлган истиқлол душманларини қоралайдилар, уларни лаънатлайдилар. Бу тажовуз нафақат давлатимиз раҳбарининг жонларига, балки халқимизга, мустақиллигимизга қилинган тажовуз, дея баҳолайдилар.

Бу ишнинг бошида турган қора ниятли кишилар ёвуз мақсадларига ҳеч қачон эриша олмайдилар. Биз ушбу воқеадан сўнг юртбошимиз теварагига тобора маҳкамроқ жипслашиб, у киши бошлаган барча хайрли ишларни астойдил давом эттираверамиз. Жамиятнинг илғор вакили сифатида биз ўқитувчилар халқимиз орасига янада чуқурроқ кириб бориб, Президентимиз фармонлари, ҳукуматимизнинг қарор ва кўрсатмалари, меъёрий ҳужжатларини омма орасида кенг тарғиб этаверамиз.

Муҳаммад АБДУВОҲИДОВ,
Иштихон туманидаги 43-ўрта мактабнинг иқтисод фани ўқитувчиси

ИШОНЧИМИЗНИ СЎНДИРА ОЛМАЙДИ

1999 йил 16 февраль куни Ватанимиз пойтахти Тошкентда содир бўлган воқеа мактабимиз жамоасининг ғазабини келтирди. Бир гуруҳ қабиҳ ниятли кишилар юртимиз ҳаётига, шу билан бирга бутун давлатимиз сиёсатига таҳдид солмоқчи бўлдилар.

Машҳум воқеанинг эртаси куни мактабимиз педагог ходимлари ва ўқувчилар жамоаси томонидан воқеа кенг таҳлил этилиб, бўлиб ўтган террористик ҳаракатга нисбатан фикрлар билдирилди.

Жамоамиз якдиллик билан юртбошимиз И.А. Каримов раҳнамолигида олиб борилаётган сиёсатни қўллашларини, мустақил давлатимизнинг дадил қадамлар билан олға бораётгани, иқтисодий ислоҳотларни босқичма-босқич амалга оширилаётганлигига доимо ҳамжиҳатлик билдирадилар. Душман ва экстремистлар бу ҳаракатлари билан бизни қўрқита олмайдилар.

Жамоамиз Ўзбекистон Республикаси «Таълим тўғрисида»ги Қонуни, «Кадрлар тайёрлашнинг миллий дастури»ни амалда тадбиқ этиш, келажак авлодни ҳар томонлама баркамол этиб тарбиялаш ва чуқур таълим бериш учун куч-ғайратларини аямасликларини таъкидладилар.

Қисқаси, ёвуз кучлар бизнинг буюк келажакка бўлган ишончимизни сўндира олмайди.

М. БАТУРОВА,
Бухоро шаҳаридаги 6-умумтаълим мактаби директори

Munosabat

ЖАСОРАТ САБОҒИ

Мактабимиз ўқитувчи ва ўқувчилари Тошкентда Президентимизга нисбатан уюштирилган суиқасдни эшитиб ғазабландилар. Бегуноҳ кишиларнинг қони тўкилганидан афсусландилар. Хўш, бу разиллик ижрочилари кимлар, уларнинг ортида турган буюртмачилар-чи? Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ходимларимиз бу масаланинг негизига етиб боришлари шарт.

Юртбошимиз воқеалар содир этилган жойларга бориб юрганини кўриб, мард, қўрқмас, довюрак Президентимиз борлигидан мағрурландик. Бу жасорат, бу довюраклик бизга ҳам кўчди.

Ҳабибулло МЕЛИБОЕВ,
Наманган вилояти Норин туманидаги 5-ўрта мактаб директори

* * *

Шу йил 16 февраль куни Тошкентимизда содир этилган бузғунчилик ташкилотчилари биз кексаларнинг жойнамоз устидаги дуоларимиз оқибатида азобларга учраб балоларга гирифтор бўлишига имоним комил. Худо бехабар, мусулмончиликдан йироқ кимсаларгина шундай разил ишларга қўл урадилар. Юртбошимизнинг оташин сўзлари янграганда кексалар дуо қилиб, ёшлар куч-ғайратга тўлиб руҳ олади.

Ислом Каримовдек қўрқмас Президентимизни, аҳил халқимизни бундай номардликлар ҳеч қачон чўчита олмайди.

Миллатимиз ғурурини, унинг тарихий қадриятларини тиклаган, халқимизга иқбол ва гўзал ҳаёт бахшида этган элбошини худо ҳамиша ўз паноҳида асрагай.

Ғаффор АҲМЕДОВ,
Бахмал тумани Ўсмат шаҳарчасида яшовчи меҳнат фахрийси.

* * *

МИЛЛАТЛАР БИРЛИГИНИ БУЗОЛМАЙДИ

Бу воқеалар Ўзбекистон Республикасининг жаҳон ҳамжамиятига ўзига хос овоз билан кириб, катта шуҳрат қозонишини, мустақил давлат сифатида танилаётганлигини айрим кимсаларнинг кўролмаслиги оқибатидир. Шунингдек, ҳурматли Президентимиз Ислом Каримовнинг олиб бораётган ниҳоятда одилона, адолатли ички ва ташқи сиёсатига қарши зарба бериб, унинг обрўсини тушириш учун экстремист кучларнинг атайлаб қилган террорчилик ҳаракатларидир.

Биз, оддий бир қозоқ халқининг фарзандлари, юртбошимиз юргизаётган сиёсатини, республикамиз равнақи ва ривожланиш йўлларини кўриб, ундан олам-олам завқланаётган халқмиз.

Юртимиздаги барқарорлик ва осойишталикни кўролмаётган ичи қора, мансабпараст, ёвуз ниятли баъзи бир кимсаларнинг ножўя ишлари бизни ниҳоятда нафратлантирди.

Кўп миллатли Ўзбекистон халқини Президентимиз атрофида яна ҳам жипслашиб, мустақил Ўзбекистоннинг гуллаб-яшнашига, ривожланишига ўз ҳиссасини қўшишга даъват этамиз.

Қолдибек СЕЙДАНОВ,
Қозоғистон Республикаси гуманитар Фанлар академияси академиги

* * *

ОСОЙИШТАЛИК – БЕБАҲО БОЙЛИК

Мен – мурғак қалбларни тарбияловчи мураббийман. Виждонан айтаманки, ҳозирги Ўзбекистон ёшларига, унинг келажагига кўрсатилаётган ғамхўрлик ҳеч жойда йўқ.

Биз Тошкентда содир этилган нохуш воқеадан ларзага тушдик. Лекин юртбошимиз айтганларидек, биз ҳеч қачон саросимага тушмаймиз. Чунки бизнинг келажакка ишонч билан қарайдиган содиқ Президентимиз бор.

Ёвуз ниятли қўпорувчи кучлар юртимиз аҳолисини ваҳимага солиш, барқарор ҳаётини издан чиқариш ғояси билан чиққан эканлар, биз ҳам унга қарши жипслашган ҳолда ҳаракат қилсак, бизга ҳеч қандай куч хавф сололмайди.

Раъно СОҚИЕВА,
Тошкент шаҳар сув хўжалиги бошқармасига қарашли 484-болалар боғчаси тарбиячиси

Ўқитувчи ён дафтарига

КЎК РАНГ ИШҚИБОЗЛАРИ

Польшалик мутахассислар қизиқ бир тажриба ўтказишди ва шундай хулосага келишди: товуқбоқарлар товуқхонага тўқ кўк рангли кийимда кирганлари маъқул. Боиси, етти хазинанинг бири ҳисобланган жониворлар шу рангни севишар экан. Шунингдек, олимлар товуқ, ғоз, ўрдак ва курка боқувчиларга тўқ сариқ, қора ва жигарранг кийимлардан фойдаланмасликни тавсия этишди.

ҲАШАРОТЛАР ОЛАМИ

Умуртқасизлар ичида фақат ҳашаротлар синфи вакилларигина уча олишади. Бугунги кунда, фанда тўла ўрганилган ҳашаротлар сони 1 миллион бўлса, ўрганилмаганлари 2 миллионга яқиндир. Ҳайвонот оламининг 70 фоизини ташкил этадиган ҳашаротларнинг айримларигина (ипак қурти, асалари, кошенилсимонлар, трихограммалар) хонакилаштирилган. Улардан ипак, асал, прополис, кармин (бўёқ), лак ва бошқа хил саноат маҳсулотлари олинади.

ТИББИЁТ ТАРИХИДА

Инсоният пайдо бўлибдики, турфа хасталиклар билан курашиб келади. Қарангки, ясама оёқ тарихи ҳам қадимга бориб тақалар экан. Ҳозирда Британия музейида сақланаётган ясама оёқни мутахассислар, эрамиздан аввалги III асрда яратилган, дея таъкидлашади. Бизгача сақланган бу энг кўҳна «оёқ» тутдан ясалган бўлиб, ёғоч таёқча билан жипслаштирилган.

ИЗОҲЛАШГА ОЖИЗ

Бразилиялик 76 ёшли Кордейрада Сильва ёшлигидан буён ҳеч нарса емайди ва ичмайди. Ҳаёти давомида икки бор уйланган ва 3 боланинг отаси бўлган бу одамнинг синоати барчани лол қилмоқда. Врачлар ва тадқиқотчилар Сильвадаги бу мунтазам очлик жараёнини бирон нарса деб изоҳлашга ожизлик қилмоқдалар.

Jarayon

КЎНГИЛЛАР ОЙНАСИ БУТУН

16 февраль куни содир бўлган мудҳиш воқеа сабабли пойтахтимиздаги бир неча мактаб бинолари ҳам қисман зарар кўрган эди. Тошкент шаҳар халқ таълими Бош бошқармасидан олинган хабарга кўра, асосан портлаш тўлқини таъсирида дераза ойналари синган. Ўша куннинг ўзидаёқ таълим муассасаларида махсус гуруҳ томонидан тузатиш ишлари бошлаб юборилди. Тез орада бу мактаблар ўз ўқувчиларини яна ўз бағрига олди. Тошкент шаҳридаги барча ўқув муассасаларида ўқув-тарбиявий ишлар ўз маромида давом эттирилмоқда.

Ёвуз ниятли ғанимлар томонидан уюштирилган ушбу ҳодисадан сўнг бўлиб ўтаётган йиғилишларда, митингларда ёшларимиз ўз Ватанларига содиқ, билимдон, мустақил фикрли шахс бўлиб етишишлари йўлидан уларни ҳеч ким, ҳеч қандай йўл билан чалғита олмаслигини қатъий таъкидлашмоқда. Зеро, Президентимиз айтганларидек, болалар онгида бўлаётган ижобий ўзгаришларни, уларнинг мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётига янгича фикр, дунёқараш-ла шиддат билан қўшилиш жараёнини ҳеч бир куч тўхтата олмайди.

МУХБИРИМИЗ

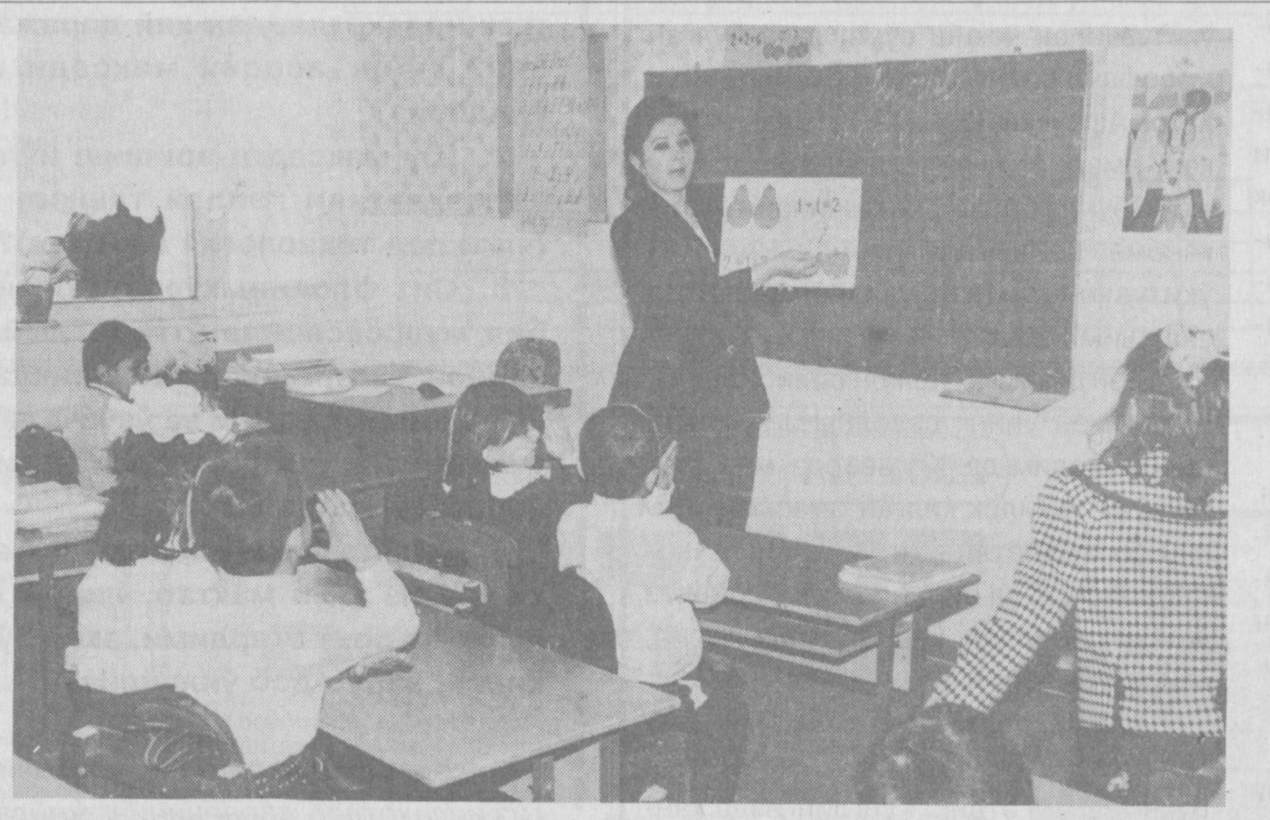

Olimpiada - 99

СИНОВДАН ЭНГ САРАЛАР ЎТАДИ

Шу йилнинг 22-27 март кунлари умумий ўрта таълим мактаблари ўқувчиларининг ўқув фанлари бўйича республика олимпиадаси бўлиб ўтади. Бу муддат чоршанба куни РТМда бўлиб ўтган умумтаълим фанлари олимпиадасини ўтказувчи Республика ташкилий қўмитаси йиғилишида расман маълум қилинди.

Йиғилишни Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев очиб, барча таълим муассасалари ходимларини пойтахтда юз берган ёвузликдан ҳеч саросимага тушмасликка, ишларни режа асосида давом эттиришга, зарар кўрган мактабларга тезкор ёрдам уюштиришга чақирди.

Сўнгра РТМ директори муовини Н. Турдиев кун тартибидаги биринчи масала III босқич вилоят олимпиадалари натижалари юзасидан ахборот берди. Маърузачи III босқич вилоят олимпиадалари натижаларини таҳлил қилар экан, жараёнда учраган ютуқ ва камчиликларни ҳам батафсил баён этди. Масалан, Қашқадарё вилоятида тест саволлари нисбатан содда тузилган. Ёки Жиззах вилояти туманларида 9-10-синф ўқувчилари 11-синф олимпиадасида қатнашишга ҳаракат қилганлар. Хуллас, III босқич вилоят ғолибларининг иши экспертизадан ўтказилди. Ҳозир IV босқич Республика олимпиадасига тайёргарлик бошлаб юборилди.

Умумтаълим фанлари бўйича IV босқич Республика олимпиадасига тайёргарлик ҳақида Республика Таълим Маркази директори Гуландон Алимованинг ахбороти тингланди. Айни кунда ташкилий қўмита аъзолари тайёргарлик ишларини бошлаб юборганлар. Олимпиадани ўтказиш бўйича ишчи гуруҳи тузилган. Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, синовлар тўлиқ компьютерларда ўтказилади, олимпиада топшириқлари, албатта, мураккаб бўлади. Гап шундаки, синовларга ҳар томонлама тайёргарлик кўрилиши зарур. Мазкур баҳсларда умумий ўрта таълим мактаблари иқтидорли ўғил-қизлари қаторида лицей ўқувчилари ҳам иштирок этадилар.

Йиғилиш сўнгида таклиф ва мулоҳазалар умумлаштирилди, ташкилий қўмита ва ишчи гуруҳи аъзолари вазифалари белгилаб олинди.

МУХБИРИМИЗ

ФАРЗАНДЛАРИМИЗНИ АСРАЙЛИК

Куни кеча юртимизнинг юраги бўлган Мустақиллик майдонида, кўз олдимизда юз берган, ўз бошимиздан ўтказган даҳшатли воқеа қалбларимизни қаттиқ ларзага солди. Тинчлик ва осойишталик барчамиз учун нақадар буюк неъмат эканлигини, уни доимо асраб-авайлаш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиз эканлигини яна бир бор чуқур ҳис этдик. Террорчи гуруҳларнинг бу ҳатти-ҳаракати нафақат Президентимизга, балки мустақил давлатимизга, тинчликсевар халқимизга, ўз йўлини тўғри танлаб олган ёш авлодга қарши қаратилган мудҳиш жиноятдир. Тўғри, улар ўзларини кимлигиларини кўрсатиб қўймоқчи, одамлар юрагига қўрқув, ғулғула солмоқчи бўлдилар. Аслида эса, ўзларининг қанчалик ваҳший ва разил эканлигини намойиш қилдилар ва бутун халқнинг қаҳр-ғазабига дучор бўлдилар.

Биз мустақил диёримизда амалга оширилаётган буюк ўзгаришлар раҳнамоси бўлган Президентимизга ишонамиз ва уларни қўллаб-қувватлаймиз. Президентимизнинг бугунги кунда олиб бораётган сиёсати мамлакатимизни янада гуллаб-яшнашига, халқимиз фаровонлиги ошишига, ёш авлоднинг бахтли келажакка эришишига олиб келади. Айниқса, бугунги кунда ёшларимизга кўрсатилаётган алоҳида эътибор, ғамхўрлик, уларнинг етук инсон бўлиб етишишлари йўлида яратилаётган имкониятлар, очилаётган янги-янги коллежлар ва академик лицейлар бизга тўғри, прогрессив йўлдан бораётганимизни кўрсатиб турибди. Экстремистик гуруҳларнинг мақсади ҳам, улар танлаган йўлнинг пировардида ҳам аён. Узоққа бормайлик, қўшни Тожикистон ва Афғонистон давлатларида юз бераётган хунрезликларни кўз олдимизга келтириш кифоя. Улар танлаган йўл ҳам худди шунга олиб келади. Тожик ва афғон халқлари бошига тушаётган кулфатлар ҳеч қачон бизнинг бошимизга тушишига йўл қўймаймиз.

Маълумки, баъзи бир ёшларимиз мана шундай ёвуз ниятли кишилар, турли экстремистик гуруҳлар таъсирига тушиб, алданиб қолмоқдалар. Ўз мустақил фикрига эга бўлмаган бу ёшлар ўзлари тушунмаган ҳолда Ватанини, миллатини, халқини, қолаверса, келажагини бир сиқим пулга алмаштириб қўймоқдалар.

Инсон, аввало, оилада шаклланади. Шунинг учун фарзандлар тарбиясини оиладан бошлаш лозим. Дунёда она сўзи, она даъватидан кучлироқ куч йўқ. Ҳар қандай фарзанд она олдида бош эгади, онанинг ҳукмига буйсунади. Аёл, она дунёни яратган экан уни сақлаб қолишга ҳам қодир. Бас, шундай экан, барча ёвуз кучларга қарши бирлашишимиз даркор. Мен барча Ўзбекистон аёлларига, оналарига мурожаат қиламан. Дунёда аёл учун фарзандини, турмуш ўртоғини, ака-укасини соғ-саломат кутиб олишдан ортиқ бахт йўқ. Фарзандларимизни зинҳор душманларимиз таъсирига тушиб қолишларига, нотўғри йўлларга кириб кетишларига асло йўл қўймайлик. Уларнинг ҳар бир ҳаракатига кўз қулоқ бўлиб, мустақил давлатимизга муносиб фарзандлар қилиб тарбиялайлик. Зеро, бу бўлиб ўтган воқеалар бошқа ҳеч қачон такрорланмасин.

Президентимиз атрофида янада жипслашиб, тинчлик иши учун ўзимизнинг муносиб хиссамизни қўшайлик.

Мавлуда НИШОНОВА,
Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими Маркази бош мутахассиси

MMM XABARLARI

MAKTAB GAZLASHTIRILDI

Samarqand viloyati Ishtixon tumanidagi Mitan qo'rg'onida joylashgan 89-maktab o'quvchilari ajoyib qulaylikka ega bo'ldilar. Maktab to'liq gazlashtirildi.

O'quvchilar va o'qituvchilarga yaratilgan bu qulaylikda maktab direktori Ismoil Safarov, Mitan qo'rg'oni fuqarolar yig'ini va ota-onalar qo'mitasining qo'shgan hissasi katta bo'ldi.

MUXBIRIMIZ

QIZIQARLI BELLASHUV VA UCHRASHUV

Poytaxtning Yunusobod tumanidagi Hamza Umarov nomidagi 253-maktabda «Namunali qiz» ko'rik-tanlovi o'tkazildi. Bellashuv 10-11-rus va o'zbek sinflarida o'qiyotgan qizlar o'rtasida bo'lib o'tdi. Ayollar yili munosabati bilan o'tkazilgan bu qiziqarli bellashuvda har ikki guruh a'zolari pazandalik, she'r, qo'shiq aytish, raqsga tushish, tikish-bichish bo'yicha teng kuchga ega ekanligi ma'lum bo'ldi.

Shundan so'ng o'quvchilar taniqli yozuvchi Oqiljon Husanov,hajvchi shoir O'tkir Saidov bilan uchrashdilar. Uchrashuvda shoirlar o'zlarining yangi yozgan she'rlaridan o'qib berdilar.

Maktabning ilmiy bo'lim mudiri Gavhar Namozova tadbirda ishtirok etgan ijodkorlarga minnatdorchilik bildirdi.

V.TOJIYEV

DAVR BILAN HAMNAFAS

Farg'ona viloyatining Buvayda tumani madaniyat ishlari bo'limi va tuman xalq ta'limi bo'limi hamkorlikda «Akademik litseylar ochish davr talabi» mavzusida seminar o'tkazdi. Seminarda tuman hokimining o'rinbosari Haydarali Mamadaliyev ishtirok etib, mavzu bo'yicha o'z fikrlarini bayon etdi.

Madaniyat ishlari bo'limining mudiri Jamoliddin Akbarov boshchiligidagi «Tabassum» ashula va raqs dastasi seminar qatnashchilariga yangi dasturini taqdim etdi. Ayniqsa, Inomjon Yusupov, Nazokat Arslonova, No'monjon Ahmedov ijro etgan kuy, qo'shiq va raqslar barchani ko'nglini xushnud etdi.

Seminarda tuman maktablaridan o'qituvchi-murabbiylar ishtirok etdi.

M. KARIMOVA

ҲАР ЯХШИНИНГ БИР «ЛЕКИНИ»...

Mulohaza

Нутқ, маълумки, тилдан фойдаланиш жараёни, тил бирликлари, имкониятларининг борлиқ, тафаккур, онг ҳамда вазият каби ҳодисалар билан муносабатнинг намоён бўлишидир. Нотиқ мана шу жараённи амалга оширади.

Айримлар тилдан моҳирлик билан фойдаланиб, ўлмас санъат асарлари яратадилар. Айримлар эса, афсуски сўзларни бир-бирига қўшиб, мантиқли бир жумла тузолмайдилар. Баъзи бир радио ва телевидениедаги эшиттириш, кўрсатув қатнашчиларига савол бериб қолишса, «мен нима дейман» деб ҳаяжонланадилар ёки тил бирликлари ва қўшимчаларидан тўғри фойдалана олишмайди. Чунки улар ана шу тил ифода воситаларининг сирини билишмайди ва қизиқишмайди ҳам. Машҳур рус олими М.В.Ломоносов: «Турли фикрларни ифодалаш учун сўз топа олмасликни тилнинг камбағаллигидан эмас, балки ўзимизда маҳорат йўқлигидан деб билиш керак», деганида минг карра ҳақ эди.

Маълумки, барча олий ўқув юртларида нутқ маданияти курси ўқитила бошланди . Бу борада таниқли ёзувчилар, шоирлар, адабиётшунос ва тилшунос олимлар янги-янги дарслик ва қўлланмалар яратмоқдалар.

Ҳозирги кунда таълим-тарбия соҳасида бутунжаҳон андозасига етишиш масаласи зиёлиларимиз олдида кўндаланг турибди. Бу масалани амалга ошириш эса таълим муассасаси ходимларидан янгича ёндашув ва меҳнат талаб этади.

Бу борада таълим мазмунини қайта қуриш, таълим-тарбия ишларининг миллийлигини таъминлаш, маънавий қадриятларимизни бойитишга оид тадбирлар кўлами ишлаб чиқилган. Ана шу тадбирлардан бири ўқувчи ва талабалар билимини тест-рейтинг тизими асосида баҳолашдир. У қатор афзалликларга эга бўлиб, билимларни тўғри ва ҳаққоний баҳолайди. Буни барча эътироф этмоқда. Лекин, таниқли сўз устаси Абдулла Қаҳҳор таъбири билан айтганда... «ҳар ёмоннинг бир«аммо»-си бўлиши керак, ҳар яхшининг бир «лекин»и». Гап шундаки, тест-рейтинг тизими педагогика институти талабалари мутахассислигини, айниқса, оғзаки нутқ маданиятини баҳолашда бироз қийинчилик туғдирмоқда.

Маълумки, ўрта мактаб, билим юрти ўқитувчилари, ташкилотчилари, раҳбарлари кўпчилик билан мулоқотда бўлишади. Юқорида айтганимиздек, ривожланган давлатларда нутққа, нотиқликка алоҳида-алоҳида эътибор беришади. Қадимда саркарда, подшо, вазир, қози-калон, саройбонлар нотиқлик санъатига эга бўлган шахслардан тайинланган. Ўқитувчилар, тарбиячилар, жумладан, бошланғич синф ўқитувчилари, мактабгача таълим муассасалари тарбиячилари, ўзбек тили ва бошқа тил ўқитувчилари сўзлашуви таълим-тарбия жараёнида юксак оғзаки нутқ намунаси бўлиб хизмат қилмоғи лозим.

Кузатишлар шуни кўрсатадики, баҳолашнинг тест-рейтинг тизимининг амалга ошуви ўқувчи ва талабаларнинг умумий билимини назорат қилишда энг ҳаққоний усул бўлса-да, уларнинг оғзаки ва ёзма нутқ маданиятини, адабий тил меъёрларига риоя қилиш ва ифодали ўқиш каби маҳоратларини текшира олмайди. Бунинг оқибатида ўрта мактаб ўқитувчи ва ўқувчилари орасида нутқ ўстиришга , диктант, иншо, баён каби ёзма ишлар ва улар устида ишлашга бўлган эътибор бироз сусайгандек туюлади, назаримда.

Хулосам шуки, педагогика институти абитуриентлари ва талабаларнинг оғзаки ҳамда ёзма нутқини (диктант, иншо, ифодали ўқиш орқали) назоратдан ўтказиш мақсадга мувофиқдир. Зеро, илм-фан, маданият соҳасида жаҳон андозасига етишиш ҳозирги кундаги бош масала экан, ғарб олими айтганидек, «маданиятимизнинг умумий тараққиёти лингвистик маданиятсиз мумкин эмас».

Фаридахон ҲУСАИНОВА,
Қўқон Давлат Педагогика институтининг бошланғич таълим методикаси кафедраси ўқитувчиси.

MA'RIFAT maslahatxonasi

? ? ?

Мактабимизда 1200 дан зиёд ўқувчи таълим олади. 1998 йил 17 сентябрда Жиззах вилоят халқ таълими бошқармасидан келиб, синфларни қисқартириб кетишди. Ана шу туфайли ўқувчилар сони айрим синфларда 34-35, ҳаттоки 42 нафардан ҳам тўғри келаяпти. Бу эса анча қийинчиликлар туғдирмоқда. Нима қилишга ҳайронмиз...

Айюб ЖУМҲУРОВ,
Баҳодир ШАРИПОВ,
Насиба ҲАЗРАТҚУЛОВА,
Жиззах вилояти Фориш туманидаги 1-ўрта мактаб ўқитувчилари

! ! !

Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 21 ноябрдаги 440-сонли қарори билан тасдиқланган «Умумий ўрта таълим мактаблари тўғрисида»ги Низомда 1-9 синфларда ўқувчилар сони 25, 10-11 синфларда эса 30 нафаргача бўлиши кўрсатиб ўтилган.

Республика сармоясининг иқтисод қилинишини назарда тутган ҳолда молия вазирлиги 1997-98 ўқув йили учун синфлардаги ўқувчилар сони 23,6 нафар, 1998-99 ўқув йилида эса 24,5 нафар бўлишини мақсадга мувофиқ деб топган.

Ҳозирги вақтда жойлардан келаётган хабарларга кўра, ҳудудий молия бўлимлари томонидан синфлар тўлдирилишини кўпайтириш чоралари уларни қўшиш ва ўқувчиларни бошқа мактабларга кўчирилиши ҳисобига амалга оширилмоқда. Айрим ҳолларда синфларда ўқувчилар сони 40 нафарга тўғри келиб, ўқув жараёнининг сифати ва тиббиёт меъёрларининг бузилишига олиб келмоқда. Бунга мумкин қадар чек қўйиш керак.

? ? ?

Ўзбекистон Президентининг Фармонига мувофиқ, умумтаълим мактаб ўқитувчиларига маошдан ташқари 15 фоиз устама ҳақ тўланиши керак. Ушбу устама 2 йилдан бўён таътил вақтларига (июнь, июль ойларига) Мирзачўл туман халқ таълими бўлими томонидан тўланмаяпти.

Мен ўтган йили меҳнат таътилидан 8 августда қайтдим. Август ойида ишлаган кунларимга маош олдим, лекин яна ўша 15 фоиз устама ҳақ тўланмади. Шу тўғрими?

Раҳимбек Шарифзода,
Жиззах вилояти, Мирзачўл туманидаги 8-мактаб ўқитувчиси.

! ! !

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 16 августдаги Фармони асосида, муассасаларда ташкил этилган 15 фоизли моддий рағбатлантириш махсус фонди ҳисобидан ойлик иш ҳақига қўшимчалар барча ходимларга эмас, балки иш фаолияти билан ажралиб турадиган ходимларга, уларни рағбатлантириш мақсадида белгиланади.

Қўшимчаларнинг аниқ миқдорлари, ходимларнинг таълим-тарбия сифатини оширишга, алоҳида ишларни бажаришда қўшган шахсий ҳиссаларига боғлиқ ҳолда белгиланади. Бу қўшимчалар ходимнинг ойлик иш ҳақи ставкаси ёки лавозим окладининг 50 фоизидан ошмаслиги керак. Иш сифатининг пасайиши, ишни ўз вақтида бажармаганлиги ва бошқа ҳолларда қўшимчалар камайтирилиши ёки умуман бекор қилиниши мумкин.

Иш ҳақига қўшимчаларни белгилаш учун аниқ кўрсаткичлар муассасанинг ўзида ишлаб чиқилади ва тасдиқланади.

Ходимнинг иш ҳақига кўрсатилган қўшимчани белгилаш ва унинг тўланишини тўхтатилиш ҳолларида бунинг сабабини аниқлаш учун муассаса маъмуриятига мурожаат этиш керак.

* * *

Юқоридаги саволларга жавоблар халқ таълими вазирлиги режа ва молия Бош бошқармасининг масъул ходимлари таҳрири остида берилди.

ЎҚИТУВЧИ ОБРЎСИ: УНИ КИМ КЎТАРАДИ?

Og'riq

Савол сергаклантирувчи омил. Жавоб — жавоб бергувчининг "сифати".

Яқинда менга бир савол бўлди. Мен савол айтгувчига жавоб демадим. Чунки бу саволнинг жавобини айтиш бир ўзимга оғирлик қилар эди.

У киши шундай савол берди: ўқитувчининг обрўси... неча пул?

Нега бундай галати савол бўлди? Бунинг ўзига хос сабаби бор. У киши билан бир жойда ҳамсуҳбат бўлиб қолган эдик. Кейин... яхшиси келинг, ўша суҳбатни тўлиғича айтиб берай.

—Мен ҳозир пенсиядаман. Қирқ йил ўқитувчилик қилдим. Ва шу кунгача ўз ўқитувчилигимдан фахрланиб келдим.

— Бугун-чи?,— дедим мен.

— Бугун... йўқ!

—Нега?..

— Сизга бир воқеани айтиб берай. Эшитинг. Ўшанда 10-синф раҳбари эдим. Бир куни кўчада кетаётсам иккита ўқувчим ниманидир талашиб бирбири билан ёқалашаяпти. Кузатиб турдим. Биттаси мени кўриб қолди шекилли, муросага кела бошлади. Бу андишани қўрққоқлик деб ўйлаган иккинчиси энди варанглатиб сўкишга ўтди. Бироқ шу пайт менга кўзи тушди-ю... Ишонасизми, ўша ўқувчим шундан кейин мендан уялганидан бир ҳафта мактабга келмади. Охири ўзим бориб, кечирдим деб, мактабга етаклаб келдим.

— Бу билан нима демоқчисиз?

— Бу билан кўп нарса демоқчиман. Энди яқинда кўрган бир воқеамни айтиб берай. Бир тўйда ўтирибмиз. Ногаҳон бир ўқитувчи билан ўқувчисининг ўзаро гаплашаётганини эшитиб қолдим. (Ўқитувчини ҳам, ўқувчини ҳам танийман).

— Чекишга борми, деди — ўқувчи «устоз»ига.

— Йўқ.

— Ҳозир чекиб турувдингиз-ку?

— Э, мазгини қотирма, тугади.

Ўтирган жойимда «мазгиси қотаётган» ўқитувчига қараб менинг энсам қотиб қолди. Тўғриси, ўша пайт шу нодон билан ҳамкасб бўлганимдан хафа бўлиб кетдим. Ўқувчидан эса... ўқувчи ҳақида нима дейишим мумкин? Мен ҳамма айбни ўқитувчида деб ўйлайман.

Бир пайтлар ўқитувчи бирор маърака келса, уйнинг тўрига чиқариларди. Бугун-чи? Бир пайтлар ўқувчиларимиз биз борган тўйга юрак ютиб боролмасди? Бугун-чи? Бугун нега ўқитувчи билан ўқувчи бунчалар «иноқ», «дўст». Ахир, ўйлаб кўринг, ўқувчи ўз ўқитувчисидан чекишга сўраб ўтирса. Ўқувчи бу журъатни қаердан олди? Демак, ўқитувчи шунга замин ҳозирлаб берган. Ўқувчи ўқитувчидан чекиш сўрашгача бўлган масофани босиб ўтган. Бу кечирилмас хато! Афсуски, бундай хатолар бугун кам эмас. Кўнглингизга келмасин-у мен бугун баъзи ўқитувчиларга ҳамкасбман дейишга уялаяпман. Нега мен ўқитувчилигимдан уялаяпман? Нега уялишим керак?

Мен оғзимга талқон солиб олдим. Чунки мен унинг саволларига жавоб беролмасдим-да. Қолаверса, мен қирқ йил ўқитувчилик қилган эмасман. Лекин бу ҳурматли ўқитувчининг саволига бир савол билан жавоб беришим мумкин: сизлар қандай фикрдасиз, азиз муштарийлар!

Дарвоқе, ушбу суҳбат баҳона газетамизда «Оғриқ» деб номланган янги рукн ташкил этдик. Кўнглингизда қандай оғриқларингиз бор? Ёзинг!

Алишер НАЗАР

Anketa

ЎҚИТУВЧИГА ТЎРТ САВОЛ

АЗИЗ ЎҚИТУВЧИЛАР, ТАРБИЯЧИЛАР!

Таъбир жоиз бўлса, Сизни бошқа даврлар муаллимларига нисбатан чинакам бахтли устозлар деб аташ мумкин. Боиси — бир неча ўн йилликлар давомида ғубор тортган Ватан тушунчаси бугунга келиб ойдинлашди, топталган миллат ғурури тикланди. Шу Ватаннинг келажаги кафолатлари бўладиган, содиқ, билимдон ва зукко ёшларни тарбиялаш-таълим беришдек шарафли вазифа Сизнинг зиммангизга тушди.

Республикамизнинг «Таълим тўғрисида"ги Қонуни, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» дан кўзланган бу мақсадларнинг рўёбга чиқишида Сизнинг хизматингиз беқиёс бўлиши керак. Ушбу масъулиятли ишингизни ташкил этишда муҳим саналган жиҳатларни, муаммо ва ютуқларингизни билиш ниятида қуйидаги анкета саволлари билан Сизларга мурожаат этишни маъқул топдик:

1. Таълим-тарбия соҳасида олиб борилаётган ислоҳотларни қай даражада бохабарсиз? Унинг асосий мақсади нимада, деб ўйлайсиз?

2. Шу мақсадга эришиш йўлида ўқитувчи ўз меҳнатини қандай ташкил этиши керак (янги пед.технология асосида)?

3. Сиз фаолият кўрсатаётган таълим-тарбия муассасасида ўтган 1,5 йил давомида қандай ўзгаришлар, янгиликлар юз берди. Жумладан ўқитувчи ва ўқувчиларнинг таълим тизимидаги ўзгаришларга, янгиликларга муносабати қандай?

4. Сизнинг кўнгилдагидек фаолият кўрсатишингиз учун мактаб, лицей (боғча)нгизда шарт-шароит етарлими, акси бўлса, нималар қилиш зарур деб ўйлайсиз?

Анкета саволларига берган холис жавобларингиз ислоҳотлар жараёнининг жойларда қандай кечаётганлигини билишимизда ва унинг жадаллашувига хизмат қилади.

Ta'lim fidoiylari

ДАРСЛАРИМ - АСАРЛАРИМ

Маърифат Жаҳонгирова 32 ёшда. ТошДУ филология факультетининг сиртқи бўлимини тамомлаган. Педагогик фаолиятига 15 йил тўлди. Шоира. Асарлари билан «Маърифат», «Ўзбекистон адабиёти ва санъати», «Тонг юлдузи», «Андижоннома» газеталарида чиқиб туради. Бир туркум шеърлари «Мунаввар туйғулар» (1997 йил, Тошкент), «Инсон ва шам» (1996 йил, Андижон) баёзларида нашр этилган.

Маърифатхоннинг бадиий иқтидори унинг мактабдаги дарсларига ҳам эстетик руҳ бағишлайди. У бултур Андижонда бўлиб ўтган Ижодкор ўқитувчиларнинг Республика анжуманида қатнашиб, алоҳида эътибор топди.

М.Жаҳонгирова ўзбек тили ва адабиёти дарсларини ўзига хос ноанъанавий усулларда ўтишга интилади. Навқирон муаллиманинг иш тажрибаси ҳамкасблари томонидан эътироф этилмоқда.1997 йили Андижон ўқитувчилар малакасини ошириш институтида унинг «Зиёга бағишланган умр» номли педагогик тадқиқоти чоп этилди.

«Йил ўқитувчиси» кўрик-танловининг вилоят босқича ғолибаси, М.Жаҳонгирова билан қисқача суҳбатимиз бундай бўлди:

— Маърифатхон, ижодкор муаллима сифатида қандай ўзига хос Маърифатни намойиш этмоқчисиз?

— Халқ таълими соҳасидаги улкан ўзгаришлар жараёни менинг кичик дарсларимда ҳам ўз ифодасини топаётгандай кўринади. Мен ҳам замон талабидан келиб чиқиб, жонли мулоқот, баҳс-мунозара, эркин фикрлашга ундовчи янгича ноанъанавий дарс усулларини қўллашга ҳаракат қилмоқдаман. Ижодкор ўқитувчи деганда кенг маънода ўз ишига ижодий ёндашувчи, янгиликка интилувчан мураббий англашилади. Сафимизда бундай муаллимлар жуда кўп. Шуларнинг бири сифатида мен ҳам «Гуруҳ», «Суд», «Қармоқ», «Саёҳат», «Ўйла, изла, топ!», «Сирли сандиқ», «Тўй» каби дарс усуллари«ни излаб топдим ва ўз фаолиятимда қўллашга интилаяпман. Менимча, бунда болаларнинг фаоллиги ортади, мустақил фикрлашга, мушоҳада юритишга ўрганади, ўз навбатида фанга бўлган қизиқиши кучаяди. Буни ўз тажрибаларимда синаб кўрдим ва англадимки, бугунги муаллим ўқувчисини жуда усталик билан ўзига оғдириб олиши, унинг меҳрини қозониши керак бўлади.

— Бундай дарс ўтиш услубларингизни муайян мавзулар асосида шарҳлаб берсангиз?

— Масалан, 6-синфда Ўткир Ҳошимовнинг «Урушнинг сўнгги қурбони» асари ўрганилади. Жуда ажойиб ҳикоя. Воқеа киши қалбини ларзага солувчи фожеа билан якунланади: асар қаҳрамони Шоикром беихтиёр ўз онасининг қотилига айланади. Асарнинг таҳлилига «Суд дарси»ни танлаймиз. Синф ўқувчилари «қораловчи» ва «оқловчи»лар гуруҳига бўлиниб фожеанинг сабаб ва илдизлари ҳақида мушоҳада юритадилар. Дарс жуда жонли ва қизиқарли ўтади.

Яна бир мисол. 8-синфда она тилидан «Гапнинг уюшиқ бўлаклари» мавзусини ўтишда «Тўй дарси» усулини қўллаш мумкин. Бунда ҳам ўқувчиларни икки гуруҳга бўламиз. Яъни келин томон, куёв томон. Дарс ҳар икки томоннинг бир-бирини синаши ва баҳслашуви тарзида ўтади. Масалан, келин томонни синовдан ўтказишда, тахминан шундай саволлар берилади.

1. Совчилар ўчоқбоши, тандирбоши, ошхона ва уйларни зимдан кузатдилар. Уюшиқ бўлакларни топинг.

2. «Қуш уясида кўрганини қилади» мақолини шарҳлаб беринг.

3. Қиз бола ҳаёли, одобли, меҳнатсевар бўлиши керак.

Гапни синтактик таҳлил қилинг. Куёв томон ҳам шу тарзда синовдан ўтказилади. Сўнгра ҳар икки томонга меҳмондорчилик тарзида мева-чева шаклларида саволлар тортилади. Умуман, тўйдаги ҳар бир удум асосида савол-жавоб орқали дарс мавзуси очиб берилади.

— Назаримда, бундай дарслар жуда қизиқарлига ўхшайди, лекин айтинг-чи, масалан, «Суд дарси»да ўқувчиларнинг мустақил фикрлашлари учун қандай имкониятлар яратилади? Ёки «Тўй дарси»да болалар уюшиқ бўлакли гаплар тузиш ўрнига ҳаётдаги тўй тафсилотларига чалғиб кетмасликлари учун қандай воситалардан фойдаланасиз?

— «Суд дарси»да болалар бевосита мустақил фикрлари билан иштирок этадилар. Бу жараён ниҳоятда табиий кечади. Ҳар қандай ҳатто улгурмовчи ўқувчи ҳам судда ўз фикри билан қатнашишга ҳаракат қилади. Шоикром онасини бекордан-бекорга ўлдирдими? Она нима учун қулупнай ўғирлашга мажбур эди? каби саволларга ҳар икки гуруҳ ўз вазифаси юзасидан, яъни «қораловчи» ва «оқловчи» нуқтаи назаридан фикрлаб жавоб беришга ҳаракат қилади.

Энди «Тўй дарси»га келсак, саволлар бевосита она тили фанига оид бўлиб, ўқитувчи томонидан олдиндан тайёрлаб қўйилади. Шунинг учун ўқувчилар фикри доимо мавзуга йўналтириб турилади. Бунда, албатта, ўқувчиларнинг маҳорати катта аҳамиятга эга.

— Ҳар бир дарсга бундай ижодкорона ёндошишга ундаган, эркин дарс ўтишингизга ишониб сизни қўллаган устозларингиз ва Андижондаги илғор педагогик муҳитнинг қайси жиҳатларини қадрлайсиз?

— Ушбу фурсатдан фойдаланиб, менга ишонч билдирган ва қўллаб-қувватлаган барча устозларга ўз миннатдорчилигимни билдираман. Аввало, университетда олган сабоқларим ва менинг ижодкор ўқитувчи сифатида шаклланишимда ёрдам берган устозлар – Умарали Норматов, Акрамжон Шожалилов, Абдуманноб Эргашев, Рисолатхон Умарова ва Валижон Қодировларнинг ўгит маслаҳатларини ўз фаолиятимда уйғунлаштириб иш олиб бораяпман. Андижон вилояти Педагогик ходимлар малакасини ошириш институтида «Устоз-шогирд» анъанаси жуда яхши йўлга қўйилган. Айниқса, Валижон Қодиров раҳбарлик қилаётган Ижтимоий фанлар кафедрасида бу борада яхши муҳит яратилган. Жойлардаги мактабларда тез-тез тажриба алмашув семинарлари ўтказиб турилади. Эркин фикр алмашишга имкон берувчи мана шундай тадбирлардан биз жуда катта озиқ оламиз. Қолаверса, «Йил ўқитувчиси» танловининг барча босқичларида фаол иштирок этишим учун имкон яратиб берган ўзим ишлаётган 31 - лицей жамоасидан жуда-жуда миннатдорман.

Суҳбатдош:
М. МУРОДОВА

МЕЪЁРИДА БЎЛСА...

Taklif

Баркамол авлодни тарбиялаб вояга етказишда мактабнинг ўрни беқиёслиги бот-бот такрорланмоқда. Бола оилада ўсади, мактабда илм олади. Ҳар бир ўқувчи мактаб билан оила ҳамкорлигини узвий равишда боғлаб олиб бориши керак, албатта.

Куни узайтирилган гуруҳларда асосий дарслардан сўнг олиб бориладиган машғулотларни имкон қадар енгиллаштириш лозим бўлади. Чунки бошланғич синф ўқувчиси 3-4 соатлик дарсдан сўнг ҳам руҳан, ҳам жисмонан чарчаиди, толиқади. Шунинг учун куни узайтирилган гуруҳ машғулотларида болаларнинг дам олишига кенгроқ, қизиқарли эртак, топишмоқлар, савол-жавоблар, ҳар хил жисмоний машқлар, турли ўйинлар орқали ўтилган мавзуларни мустаҳкамлаш йўлларини топган маъқул.

Миллий тарбияни биз дарсдан ташқари тарбиявий машғулотларда ҳам мунтазам олиб борайлик. Болани ниҳолга менгзашганидек, унинг соғ, бақувват ва билимли бўлиши илк парвариш ҳамда эътиборга боғлиқ.

С. НИЁЗОВА,
Бухоро шаҳридаги 10-ўрта мактаб куни узайтирилган гуруҳ ўқитувчиси

«БИЗНЕС ОЛАМИ» ЧОРЛАЙДИ

Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия Университети қошида ташкил этилган «Бизнес олами» ўқув маркази кўпчиликка таниш бўлиб бормоқда. Чунки бу масканда тинглoвчилару мехмонларни ўйлантирган муаммоларни ўртага ташлашда ҳамжиҳатлик майдонига ўтилиб, ҳар томонлама кўриб чиқилаётгандир. Марказда навбатдаги тадбир «АНИК» — хусусий тиббиёт маркази билан ҳамкорликда бўлиб ўтди. Ўзбекистон Республикаси Бадиий Академияси аъзоси — Ғайрат Боймотов учрашув қаҳрамони сифатида таклиф қилинди. Шунингдек, кечада Ўзбекистон геология музейи директори, Вашингтон халқаро география жамияти аъзоси, академик Р. Г. Юсупов ва бастакор Солиҳ Абсаломовлар иштирок этдилар.

Ушбу хабар хусусида сўзни мухтасар қилиб «Бизнес олами»нинг фаолиятига оид айрим фикрларни билдириб ўтмоқчиман. Марказ таълим тизимида, санъатда, саноат ва қишлоқ хўжалиги соҳаларида фидокорона меҳнат қилаётган етук мутахассисларни турли шоу-кечаларга таклиф қилади. Шу билан бирга, уларнинг ҳаёт йўли ва иш тажрибаларига қизиқувчи ёшларни ҳамиша чорлайди.

Биргина шу тадбирда қўли йиғилганлар Ғайрат Боймотов санъат воситасида бутун оламга, келажак авлодга кўҳна ва ҳамиша навқирон диёримиз, миллий маънавиятимиз ҳақида «ҳикоя» қилишга қодир эканлигига амин бўлдилар.

Чунки, бугун Ғ. Боймотов ижодида «ҳақиқий гўзаллик»ни, Ғарб ва Шарқ туташган ҳалқаларнинг кўриш завқли ҳамдир.

Ф. КАРИМОВ

Лойиҳа

Умумий ўрта таълим мактабларининг I-IV синф ўқувчилари билим даражасини назорат қилишнинг рейтинг тизими тўғрисида

НИЗОМ

I. Умумий қоидалар

1. Ўқувчиларнинг билим даражаларини назорат қилишнинг рейтинг тизими Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» ва Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 203-сонли «Ўзбекистон Республикасида умумий ўрта таълимни ташкил этиш тўғрисида»ги қарорининг амалдаги ижроси сифатида жорий этилади.

2. Бошланғич синфларда ўқувчилар ўз ёш хусусиятлари, тафаккур ҳамда психологик тараққиёт даражалари ўзлаштириш имконини берадиган таълимий фаолиятга киришадилар. Бу фаолият — ўқувчилар учун етакчи фаолият бўлиб ҳисобланади. Бунда назарий ва амалий тушунчалар ўзлаштирилиши жараёнида онг ва тафаккур ривожланади.

Шунга кўра бошланғич синфнинг асосий мақсади:

— ўқувчиларда таълим олишга ва ўргатишга қаратилган фаолиятни шакллантириш асосида уларни тарбиялаш ҳамда шахсий имкониятларини рўёбга чиқариш;

— бошланғич таълимда болаларнинг онги ва тафаккурида мавжуд бўлган яширин имкониятларни аниқлаш ва ривожлантириш;

— ўқувчиларда ўрганишга ҳамда таълим жараёнига нисбатан жонли қизиқишни шакллантиришдан иборат.

3. Рейтинг тизимини бошланғич таълимда қўллаш:

— ўқувчининг билими адолатли баҳоланиб, ўқитувчи ва ўқувчининг ижодий ишлашга интилиши;

— ўқувчига аниқ вазифа қўйилиши ва унинг ўзи эришган натижани кўра олиши;

— ўқувчининг шахсий сифати баҳоланиши;

— ўқувчини мустақил фаолиятга киришишга ундаши;

— ўқувчиларда ахборотга оид билимлар заҳирасини кенгайтириши;

— назарий билимларни амалда қўллашга кенг имконият яратилиши.

— таълим жараёнида янги педагогик ғояларнинг пайдо бўлиши;

— ўқувчининг ўз-ўзини назорат қилиши;

— ўқувчининг ёзма топшириқлар орқали ижодий фикрлашга ўргатилиши;

— ўқувчи руҳиятига озор етказилмаслиги ва унинг рағбатлантирилиши;

— таълим жараёнида ўйинлар орқали жонли қизиқишни шакллантирилишига имкон беради.

4. Рейтинг тизими умумий ўрта таълим давлат таълим стандартларининг таркибий қисми ҳисобланиб, барча бошланғич (I-IV) синфларда қўлланилиши шарт.

5. Бошланғич таълимга рейтинг тизимини жорий этишдан мақсад — ўқувчиларда ўқиш, ўрганиш истаги ва кўникмаларини шакллантириш ва юқори даражада шаккланган билиш жараёнига, билиш фаолиятига интилишни кучайтириш ҳамда ўқувчилар билим даражаларини холисона баҳолаш.

6.Рейтинг тизимини жорий этишдан кўзланган асосий вазифалар:

— ўқувчилар томонидан бошланғич таълим давлат таълим стандартлари талабларини бажариш учун зарур бўлган шарт-шароитни яратиш;

— болаларнинг онги ва тафаккурида мавжуд бўлган яширин имкониятларни аниқлаш ва ривожлантириш;

— ўқувчиларда ўрганиш, таълим жараёнига нисбатан жонли қизиқиш ва улардаги ижодий фикрлашни шакллантириш;

— ўқувчилар билим даражаларини баҳолашда холислик ва аниқликка эришиш.

7. Рейтинг тизимини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тамойиллари – изчиллик; ҳаққонийлик; қулайлик ва қўлланилишининг соддалиги; ўқувчиларнинг билим, кўникма ва малакаларини баҳолашда шахсга боғлиқ бўлмаслик; ягоналилик ва тезкорлик; ўқувчиларнинг ёш ва психо-физиологик хусусиятларини ҳисобга олиш; ривожлантириш, шахс ва фаолият бирлиги; мустақилликни шакллантириш: таълим ва тарбия бирлиги; ошкоралик.

8. Рейтингга бўлган талаблар:

— ўқувчилар билим даражаларига қўйилган баҳоларнинг холислиги, қулайлиги, ҳаққонийлиги;

— ўқувчиларнинг мантиқий фикрлаш қобилиятларини шакллантириш, ривожлантириш ва рағбатлантиришга асосланганлиги;

— ўқув фани бўйича белгиланган назорат турларининг бажарилиши;

— ўқувчиларнинг чораклик, йиллик рейтингини чиқаришда «ўртача вазнли қийматни топиш» қоидасидан фойдаланиш.

II. Назорат турлари ва шакллари

9. Рейтинг тизимида ҳар бир ўқув фани бўйича ўқувчиларнинг билими мунтазам баҳоланиб борилади ва у назоратнинг қуйидаги турлари орқали амалга оширилади:

Жорий назорат – ЖН
Оралиқ назорат – ОН
Якуний назорат – ЯН

10. Жорий назорат ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакаларининг ўқув дастурига мувофиқлигини мунтазам назорат қилади.

Бошланғич синфларда қуйидаги назорат шаклларини ўтказиш назарда тутилади:

Сўровлар
Уй вазифаси
Ёзма иш
Ҳуснихат
Нутқ ўстириш

Тест-синов ЖН рейтинг тизимида энг муҳим босқич ҳисобланиб, у кундалик ўтилаётган материални ўз вақтида ўзлаштирилишини назорат қилиб боради.

Шу билан бирга мустақил дарс тайёрлаш, ўтилаётган мавзуларни онгли ўзлаштиришга, ўқувчилардаги иқтидор кўрсаткичларини юзага чиқаришга имкон беради.

11. ОН ўқув дастурининг тегишли бўлими тугаллангандан кейин, ўқувчиларнинг билим, кўникма ва малакаларини баҳолаш учун ўтказилади. У қуйидаги шаклларда амалга оширилади:

Мустақил иш
Умумлаштирувчи ёзма иш
Синфдан ташқари ўқиш
Ижодий иш
Тест-синов

ОНнинг ўтказилиши ўқувчига бир ҳафта олдин маълум қилиниши керак.

12. ЯН чорак охирида, ўқув йили тамом бўлгандан кейин ўқувчилар эгаллаши керак бўлган билим, кўникма ва малакаларни текшириш билан бирга ЖН ва ОНларнинг ҳаққоний ўтказилганлигини баҳолайди.

У қуйидаги шаклларда ўтказилади:

Якунловчи ёзма ишлар
Тест-синов
Амалий иш
Ўқиш техникаси

13. Халқ таълими бўлимлари томонидан ташқи назорат фронтал ва ялпи йўналишларда ўтказилади. Бу назоратлар айрим ёки барча ўқув фанлари рейтинг кўрсаткичларининг ҳаққонийлигини текширади ва баҳолайди.

Ташқи назорат барча ўқув фанлар бўйича мактаб маъмурияти томонидан режа асосида тузилади ва педагогик кенгашда тасдиқланади.

14. Бошланғич синфларда ўқув фанларидан ўтказиладиган ЖН, ОН, ЯНдаги синовлар сони, шакли, вақти синфдаги ўқувчилар сонини инобатга олган ҳолда белгиланади ва мактаб педагогик кенгашида тасдиқланади.

ОН ва ЯН натижалари 5 кун ичида ўқувчига етказилади, материаллари эса 3 йил мактаб ҳужжат асровида сақланади.

III. Ўқувчилар баҳосини аниқлаш тартиби

15. Ўқувчининг йиллик рейтингини аниқлаш учун ўқув режасининг ҳафталик юкламасидан келиб чиқиб, максимал балл белгиланади. Ҳафтасига 1 соат ўтиладиган дарслар учун 100 балл, ҳафтасига 2 соатлик ўтиладиган дарслар учун 200 балл ва ҳоказо белгиланади.

Ўқув фани максимал бали ЖН, ОН, ЯН балларига бўлинади, бунда ЖНга 50, ОНга 30, ЯНга эса 20 фоиз ажратиш тавсия этилади.

Йиллик максимал баллдан ўқув фани учун чораклик баллар тақсимоти аниқланади (1-андоза).

Ўқув фанининг максимал бали ЖН, ОН ва ЯН балларини жамлаш орқали аниқланади.

16. Ўқувчининг ўқув фани бўйича чорак мобайнида фактик рейтинги ЖН, ОН, ЯНдаги баллари йиғиндисига тенг.

Ўқувчиларнинг ҳар бир ўқув фанлари бўйича чорак ва йиллик ўзлаштиришларининг якуний рейтинги (Ря) фоизларда аниқланади.

$$Р_я = \frac{Р_ф}{Р\ мах}\ 100\ \%$$

бунда: Рмах — ўқув фани учун белгиланган максимал рейтинг, Рф — ўқувчининг тўплаган фактик рейтинги

17. Ўқувчининг ўқув фани бўйича чоракдаги якуний рейтинги фактик рейтингининг максимал балга фоиз нисбати билан чиқарилади (2-андоза).

18. Ўқувчининг чоракларадаги натижаларига кўра йиллик якуний рейтинги чоракдаги фактик рейтинглар йиғиндисининг максимал баллга фоизи нисбати билан топилади (3-андоза).

19. Ўқув фанлари бўйича йиллик рейтинг ўқув фанлар бўйича фактик рейтингининг ўқув фанлар бўйича максимал балига фоиз нисбати билан чиқарилади (4-андоза).

20. Якуний рейтинг натижаларига кўра билимни баҳолашнинг учта даражаси белгиланади (1-жадвал).

1-жадвал

Билимни баҳолаш меъёри	Якуний рейтинг
III юқори	86-100 %
II ўрта	71-85 %
I қуйи	55-70 %

21. Ўқувчининг барча ўқув фанлар бўйича чораклик, йиллик ўзлаштириш даражалари асосида рейтинг жадвали чиқарилади.

22. Ўқувчи ЖН ва ОН ларнинг барча босқичларида энг кам миқдордан оз бўлмаган (яъни 55%) фактик рейтинг тўплагандагина якуний назоратдан ўтишга қўйилади.

23. ЖН ва ОНдан баъзи сабабларга кўра ўта олмаган ўқувчилар ёки ўз рейтингини кўтариш истагини билдирувчилар назорат ўтказилгандан кейин 1-2 ҳафта давомида ижодий баллар тўплашга рухсат этилади (тўпланган ижодий баллар йиғиндиси умумий баллнинг 10% игача бўлиши керак). Ижодий баллар журналга қайд этилади.

24. Ўқувчининг хулқи ва тиришқоқлигини баҳолашда унинг дарсга қатнашуви, мактабдаги жамоат ишларида иштироки, дарсдан ташқари фаолияти, тўгарак, мусобақаларда фаол қатнашуви 100 баллик тизимда назорат қилиниб, қуйидагича баҳоланади:

86-100 балл — намунали
71-85 балл — яхши
55-70 балл — қониқарли
0-54 балл — қониқарсиз.

Ўқувчининг хулқи ва тиришқоқлигини синф раҳбари баҳолайди.

25. Рейтинг тизимида ўзлаштириш даражаси – юқори, хулқи – намунали бўлган ўқувчилар мактаб маъмурияти, оталиқ ташкилоти, ҳомийлар томонидан, мактаб устави қоидаларига амал қилиб, рағбатлантирилади.

IV. Ўқувчини синфдан-синфга кўчириш

26. Ўқувчини синфдан-синфга кўчириш унинг йиллик рейтинги асосида амалга оширилади.

Ўқувчини ўз синфида иккинчи йилга қолдириш масаласи Халқ таълими вазирлиги томонидан тасдиқланган йўриқномага асосланиб, мактаб педагогик кенгаши қарори билан ҳал қилинади.

V. Рейтинг тизимида ўқувчиларни рағбатлантириш

27. Ўқувчиларнинг рейтинг натижаларига қараб тартибга солинган рўйхати синф хонасига қўйилади.

28. Чорак натижалари педагогик кенгашда муҳокама қилиниб, юқори натижага эришганлар мактаб директори буйруғи билан рағбатлантирилади.

VI. Мактаб директорига эслатма

29. Директор мактабда рейтинг тизимини ташкил этишда давлат олдидаги жавобгар шахсдир.

Бошланғич синфларда рейтинг тизимини намунали ташкил қилиш, мактаб маъмуриятидан катта масъулият талаб қилади. Мактаб маъмурияти томонидан рейтинг тизимини ташкил этиш бўйича устав ишлаб чиқилади. Уставда мактаб шароитидан келиб чиқиб, рейтинг тизимини ташкил этиш бўйича вазифалар, усуллар, бошқариш тартиблари, рағбатлантириш қоидалари, ўқув ҳужжатларини юритиш, ота-оналар, жамоатчилик вакиллари ва ҳомийлар билан ишлаш, ўқувчиларнинг саломатлиги ва мактаб моддий-техника таъминоти масалалари атрофлича белгиланади.

1-андоза

Ҳафтасига — соатлик дарслар учун белгиланган — баллар тақсимоти

Тартиб рақами	Назорат тури	Назорат шакли	Белгиланган балл	Чораклар I Назорат сони	Чораклар I Мах. балл	II Назорат сони	II Мах. балл	III Назорат сони	III Мах. балл	IV Назорат сони	IV Мах. балл	Йил давомида Назорат сони	Йил давомида Мах. балл
1	Жорий назорат (50 %)	Сўровлар											
		Уй вазифаси											
		Ёзма иш											
		Ҳуснихат											
		Нутқ ўстириш											
		Тест-синов											
		Жами балл											
2	Оралиқ назорат (30 %)	Мустақил иш											
		Умумлаштирувчи ёзма иш											
		Синфдан ташқари ўқиш											
		Ижодий иш											
		Тест синови											
		Ўқиш техникаси											
		Жами балл											
3	Якуний назорат (20 %)	Якунловчи ёзма иш											
		Тест-синов											
		Ўқиш техникаси											
		Амалий иш											
		Жами балл											
Йил давомида													

2-андоза

Т/р	Ўқувчининг фамилияси, исми	Чоракдаги Рмах	$Р_ф$	$Р_я$	Даражаси	Ўрни
1						
2						
3						
...	...	...	...	...	...	...

3-андоза

Т/р	Ўқувчининг фамилияси, исми	Чоракдаги фактик баллар I	II	III	IV	Йил давомида тўпланган балл	Максимал балл	Даражаси	Ўрни
1									
2									
3									
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

4-андоза

Т/р	Ўқувчининг фамилияси, исми	Ўқув фанлари 1	2	3	...	$Р_ф$	Рмах	Даражаси	Ўрни
1									
2									
3									
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Bevosita muloqot

ИСЛОҲОТЛАР МОҲИЯТИГА БИР НАЗАР

Мамлакатимиз тараққиётининг бирламчи омилларидан бири ҳисобланмиш таълим соҳасини тубдан ислоҳ қилиш бугунги кунда жамиятнинг барча бўғинларини қамраб олди. Айни пайтда таълимни такомиллаштириш давлат сиёсатининг устувор йўналиши дея қаралмоқда. Соҳада олиб борилаётган ислоҳотлар моҳияти нималардан иборат? Улардан давлатимизга, халқимизга, қолаверса, миллатимизга қандай наф бор?

Ана шундай саволларга атрофлича ҳамда таҳлилий жавоблар олиш мақсадида ўтган ҳафта Миллий матбуот марказида халқ таълими вазирлиги ходимлари билан журналистлар учрашуви бўлиб ўтди. Матбуот конференциясида Халқ таълими вазири Ж.Йўлдошев, вазирнинг биринчи ўринбосари, Й.Саиджонов, давлат таълим стандартлари маниторинги бошқармаси бошлиғи, «Таълим тараққиёти» ахборотномаси бош муҳаррири Р.Аҳлиддинов, ТШХТББ бошлиғи Ҳ. Йўлдошев, Республика «Истеъдод» маркази директори Б.Қодиров ва бошқалар иштирок этди.

Халқ таълими вазирининг таълим соҳасида олиб борилаётган ишлар кўлами ва истиқболдаги режалар ҳақидаги ахбороти тингланди.

Маълумки, 1997 йил 29 августда бўлиб ўтган Олий Мажлис IX сессиясидаги Президентимиз нутқи ва қабул қилинган икки қонун таълим тизимида тубдан ўзгариш ясади. Таълимнинг ташкилий тизимида моддий базасида шунингдек, замонавий билимлар бериш масаласида бир қанча муаммолар ўз ечимини кутарди. «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» талабларидан келиб чиқадиган вазифаларга оид журналистларнинг саволларига халқ таълими вазири Ж. Йўлдошев жавоб қайтарар экан, эътиборни ислоҳотлар моҳиятига қаратди. Бу шундан иборатки, мавжуд барча соҳаларда фаолият кўрсатадиган кадрлар малакаси, билим ва маҳорати халқ таълими тизимининг қай даражада такомиллашгани билан бевосита боғлиқ. Демак, ҳар бир боладаги истеъдод, хоҳиш, эҳтиёжларни ҳисобга олиш ҳамда уларни тўғри йўналтириш муҳим аҳамиятга эга. Замонавий билимлар берадиган дарсликлар, технологияларни тизимга жалб қилиш ва ўқитувчилар сифат таркибини яхшилаш ҳам шулар жумласидандир. Ривожланган давлатлар тажрибасидан келиб чиқиб таълим мазмунига ўзгача муносабатда бўлиш талаб этилмоқда. Яъни, ўқувчига билим бериш билан чегараланмай, уларни мустақил ўқишга, эркин фикр юритишга, мавжуд ахборотлар билан ишлашга қизиқтириш керак бўлади. Бунинг учун 4 йиллик бошланғич, 5—9-синфдан иборат умумий ва уч йиллик академик ва касб-ҳунар таълими ўқув дастурлари таълим мазмунига мувофиқлаштирилмоқда. Олимлар, жамоатчилик, услубиётчиларнинг биргаликдаги ишлари натижасида 23 ўқув фанидан янги дастурлар яратилиб, ўқув жараёнида тажриба-синовлар ўтказилаяпти. Шунингдек, «Мактабгача таълимга бўлган давлат талаблари» лойиҳаси, «Болаларни ривожлантириш ва мактабга тайёрлаш дастури» ишлаб чиқилди. «Ўқувчиларни касбҳунарга йўналтириш педагогик-психологик ташхис марказлари» ташкил этилди. Уларнинг асосий вазифалари боланинг ривожланиши, қобилияти, имконияти ҳамда қизиқишини ўрганиб мактабларга қабул қилиш ва у қадар оддий бўлмаган ўқув дастурлари билан ишлашда болаларга ёрдам беришдан иборатдир.

Матбуот конференциясида юқоридаги талаблардан келиб чиқадиган кўпгина саволлар атрофлича муҳокама этилди. Соҳадаги мавжуд муаммолар, уларни ҳал этиш юзасидан таклифлар ва фикрлар билдирилди. Шунингдек, таълим ислоҳотлари жараёнида оммавий ахборот воситаларининг ҳам роли аҳамиятли эканлиги таъкидланди. Шу куни конференция қатнашчилари учун халқ таълими вазирлигининг янги нашри — «Таълим тараққиёти» ахборотномасининг тақдимоти бўлиб ўтди. «Таълим тараққиёти»нинг бош муҳаррири Р.Аҳлиддинов ахборотноманниг чоп этилишидан кўзланган мақсад, унинг аҳамияти ва келгуси режалари хусусида маълумот берди. Матбуот конференцияси ниҳоясида МММ раҳбари Амирқул Каримов журналистларни ислоҳотлар олиб борилаётган таълим соҳасига чуқурроқ кириб бориш ҳамда таҳлилий чиқишлар билан жараёнда қатнашишга чақирди.

Фахриддин ТУРДИАЛИ ўғли

Kutubxona - nurxona

КИТОБЛАР ОРАСИДА

Кимнингки китобга ишқи тушган экан, унинг қалб олами гўзал ва серқиррадир. Кимки, аждодлар қолдирган дурдоналарнинг мағзини чақишга, уқиб олишга интилар экан, унинг руҳи покланаверади.

Мен Аҳмаджон Шариповни ҳеч иккиланмасдан ана шу тоифага мансуб кишилардан деб айтган бўлардим. Наманган Давлат университети қошидаги кутубхонага 1992 йилдан бери раҳбарлик қилиб келаётган бу инсоннинг чеҳрасига қараб туриб, шундай маънони англагандек бўлдим: «Кишига энг катта ва беминнат устоз, бу китобдир».

Аҳмаджон аканинг юз-кўзи, сўзлари ва ҳатти-ҳаракатларидан англашилган бу маънони инкор қилмаган ҳолда, кутубхонада унинг ташаббуси билан қилинган ишлардан бир шингил сўзлаб бермоқчиман.

Аҳмаджон ака кутубхонага директор этиб тайинланмасдан бурун зиё маскани қайсидир ётоқхонада жойлашган, китобларнинг сақланиш даражаси ҳаминқадар, қироатхона ҳам йўқ эди. Пединститут дорилфунунга айлантирилгач, ҳозирги бинода кутубхона ташкил қилинди. Ўшанда кутубхона директори шахсий ибрат кўрсатиб, ўз бисотидаги 11 мингта турли адабиётларни нурхонага келтирган эди. Буни биров билар, биров билмас. Мундоқ олганда, бу ҳам валломатлик. У кишининг рафиқаси Кишвар Қосимованинг физика, математика, уй-рўзғор тутишга доир китоблари ҳам кутубхона мулкига айланди.

Ҳозирги вақтда кутубхонанинг умумий фонди 500 мингта. Буларни дарсликлар, илмий-оммабоп журналлар, сиёсий-ижтимоий, ҳуқуқий, адабий-бадиий адабиётлар, хорижий тилдаги китоблар сифатида саралаш мумкин.

Кутубхонада нафақат университет ўқитувчилари ва талабалар, балки бошқа олий ўқув юртларининг илм аҳли ҳам ўз билим даражаларини оширадилар. Шунингдек, вилоят ҳуқуқ-тартибот идораларининг ходимлари ҳам бу ерга қадам ранжида этиб туришади.

Нурхона ҳақида яна нималарни айтиш мумкин? Унинг умумий майдони 960 метр квадрат. Ўқув зали иккита: талабалар учун 30 ўринли, профессор-ўқитувчилар учун эса 10 кишилик. Бундан китобхонлар сони атиги шунчами, деган фикр келиб чиқмаслиги керак. Аъзолар сони 4 минг нафар. Зиё масканининг 3 та шохобчаси бор. Ётоқхонада ўқув зали бўлиб, ҳар куни кеч соат 5 дан 11 га қадар очиқ. Шунингдек, математика факультети ва академик лицейда ҳам ўқув заллари ишлаб турибди. Кафедралар билан мустаҳкам алоқа мавжуд.

Дарвоқе, Аҳмаджон Шарипов раҳбарлик қилаётган жамоада соғлом иқлим ҳукмрон. 24 нафар ходим доимо хизматга камарбаста, ширинсухан. Энг муҳими, кутубхонада китобхон ўзига тегишли манбани излашга ортиқча уринмайди. Каталог тизими мавжуд, жавонлар рақамланган.

Университетга зиё сочаётган бу муборак масканнинг фонди доимий равишда бойитилиб бормоқда. Ўзбекистондаги Америка элчихонаси 23 томлик жаҳон экциклопедиясини 1997 йилда бу ерга совға қилган эди. Англия элчихонаси ходими Барбара Хит хоним ҳам бир талай инглизча китобларни бажонидил совға қилди. Ўтган йили Миср Араб Республикасининг Мануфия университети ректори ва унинг муовини бу ерга ташриф буюришиб, жамоа меҳнатига таҳсинлар ўқишди.

— Мен бутун умр китобга сиғиниб яшадим, - деди бу инсон. — Устозим ҳам, тириклигим ҳам китоб билан.

Китобларни офтобга менгзашади. Чин гап. Китоблар орасида нурга чулғаниб ва бу нурни ўзгаларга ҳам улашиб яшаётган Аҳмаджон Шариповга, унинг ҳамкасбларига тасанно дегингиз келади.

Мавлуда НИШОНОВА

Самарқанд вилоятидаги ўқувчилар санъат маркази қошида ўймакорлик тўгараги фаолият олиб боради. Унда ўқувчилар ҳунар сирларини қунт билан ўрганишмоқда. Суратда: тўгарак аъзоси Юлдуз Нишонова ўз иши билан.

Р.Альбеков олган сурат.

1999 yil — Ayollar yili

ВАТАНИМ — ОНАМ!

Қуш уясида кўрганини қилади, деган ҳикмат бор. Боланинг ким бўлиб камол топиши, аввало, хонадонга, ота-онага боғлиқ. Тарбияси соғлом нав-ниҳолнинг фикри ҳам соғлом, тиниқ бўлади. Ҳамма нарсанинг асоси тарбия ва меҳнатдир! Оллоҳ томонидан инъом этилган ғанимат умрнинг ҳар лаҳзасини зое кетказмаслик даркор. Бунинг учун, аввало, ота-онанинг шахсий ибрати, намунаси керак. Шу ҳолатни эътиборга олган катта ёшлилар ҳар ерда ўзларини одоб-аҳлоқ доирасида тутиб, яхши томондан кўрсата билишлари талаб қилинади. Шундагина фарзандлар ҳар бир нарсага янгича қарайдиган, янгича фикр ва мулоҳаза юритадиган бўладилар. Янгича яшашга кўникма ҳосил қилиш ҳам шундан бошланади. Ота-онага, Ватан ва жамиятга, Ватан ва қуни-қўшни, маҳалла кўйига, устозга нисбатан меҳр-шафқат, ҳурмат, муҳаббатнинг нечоғлик бўлиши ҳам яна тарбияга бориб тақалади.

Дарвоқе, Она билан Ватан эгизак, улар бир-бирини тўлдиради, бир-бирига мадад беради. Бу улуғ ва муқаддас ном, бу эзгу туйғу ҳеч қачон эскирмайди. Аксинча, янгиланиб, ўзгача обрў-эътибор, ўзгача аҳамият касб этаверади. Ўз навбатида комил фарзанд икки онага баробар хизматда бўлиб, улар қадр-қимматини ошираверади. Бунга ҳурматли Президентимизнинг янги, 1999 йилни Аёллар йили деб эълон қилиши ёрқин мисолдир.

Аёл — она. Авлодлар бардавомлигини таъминловчи, фарзандларни камол топтирувчи, хонадонни обод қилувчи бир мўъжиза, тенгсиз таянчдир! Оиладаги тинч-тотувлигимиз, меҳр-оқибат, қолаверса, хотиржамлигимиз — ҳаммаҳаммаси оналар, аёлларга боғлиқ. Улар нафақат волида, севикли ёр, зукко ва билимдон мутахассис, машҳур олима ва шифокор, атоқли давлат ва жамоат арбоби, етук санъаткор, тадбиркор, энг муҳими, меҳри дарё, кўкси осмон она! Ота-онани рози қилсак, биздан яратган ҳам, жонажон юрт, эл-элат ҳам рози бўлади.

Бобо ва момолар алқаб, дуога қўл очадилар. Умринг узоқ ва олганинг олтин бўлсин, дея тилак билдирадилар. Олтин олма - дуо ол, дуо олтин эмасми, дейдилар. Дуо кўкартиради. Ватан, ота-она қадрига етмаган ноқобил фарзанднинг эса икки дунёси куйиб кетади. Ундай кимсадан нафақат замин, балки ҳар қандай инсон жирканади.

Яқинда бир дўстим билан суҳбатлашиб қолдик. «Танти» бойваччалардан бири уларнинг маҳалласидан 25 минг долларга ҳовли жой сотиб олибди-да, ўша куниёқ икки бульдозерни қўйиб, сурдириб ташлабди. Одамлар эссиз иморат, дея ачиниб қолишибди. Қисқаси, орадан бир ой ўтар-ўтмас уч қаватли кошона қад ростлабди. Ҳалиги бойвачча эса, ҳар куни эрталаб, кечқурун дарвоза ёнида қўлларини биқинига тираб, ҳа, бопладимми, дегандек керилиб, сигарет тутатиб турар экан. Бу ношукурлик. Элу - юртга ҳурматсизлик. Энг даҳшатлиси, она-ерни топташ эмасми? Донишмандларнинг бири, э, нодон кимса, оёғингни секин, билиб бос, ҳар бир пойинг остида минг-минг зукко инсонлар, подшоюю фуқаролар абадиятга бош қўйган, дея огоҳлантирса, иккинчиси, жуда ҳаддингдан ошиб, оқу қоранинг фарқига етолмай қолдинг, қабристонни бир айланиб чиқ, шунда шояд ўзингга келиб қолсанг, дея маслаҳат берган экан.

Дарҳақиқат, она-замин ўта саҳий. Бағри кенг, ҳам жуда тор. Инсон кўнгли ҳам шундай, керак бўлса унга бутун жумлаи жаҳонни сиғдириш мумкин, йўқса, қил ҳам сиғмайди!

Ҳеч қачон инсоннинг кўзини ёғ босмасин, оёғи ердан узилмасин. Мабодо шундай аянчли ҳол юз берса, ўша кимса барча одамийлик фазилатларидан маҳрум бўлади, элу-юрт қаҳр-ғазаби, қарғишига учрайди. Унинг на ейиш-ичиши, ётиш-туриши, яшашида ҳаловат қолади. Ҳаёти бутунлай издан чиқиб, маънавий қашшоқ манқуртга айланиб қолади. Ҳатто она-замин қучоғидан бир қулоч жой беришни ҳам дариғ тутади.

Маълум маънода она-замин инсон боласини ўзи яратади. Ўзи боқиб, ўзи камол топдиради ва, ниҳоят, яна ўзи бағрига олади. Бу ерда ҳам замин она мисол хизмат қилади. Лекин, бир нозик томонини ҳам асло унутмаслик лозим. Ҳаммага ҳам она ер қучоғига бош қўйиш насиб этавермайди. Ватани, киндик қони тўкилган гўшага етиша олмай, узоқ ерларда жасади қолиб кетган, не-не инсонлар ҳам йўқ эмас. Фалакнинг гардиши ила ўзга юртларга кетиб қолган айрим ватандошларимиз умрининг адоғида ўз хилхоналари — авлод-аждодлари абадий макон топган табаррук заминга етишолмай армон қиладилар. Уларнинг бирдан-бир орзу-ниятлари ҳам ўз юртларида паноҳ топишдир. Акс ҳолда, бу армонли дунёда кўзлари очиқ, афсусда кетадилар.

Она-Ватаним, азиз ва ардоқли юртим, бағрингга Истиқлол шамоли тегиб, кўксинг осмон, қаддинг сарбаланд бўлди.

Энди қаддингни кериб, бутун бўй-бастингни кўрсатадиган, кўз-кўз қиладиган пайтинг келди! Шундай омадлисанки, ҳатто момоларимиз алла айтганда бобо қуёш ҳам эриб, тафтини саҳийлик билан сочаётир. Садоқатли фарзанд сифатида орзу ниятимиз шуки, байроғинг бутун жаҳон узра мағрур ҳилпирасин, мадҳинг садолари оламни тутсин. Фарзандларинг довруғи дунёни тутсин.

Мели НОРМАТОВ,
ёзувчи, филология фанлари номзоди

Xullas...

ПОЛИЦИЯЧИЛАР КОНЬКИДА

Калифорнияда йўл полициячилари оёқларига ғилдиракли конькилар тақиб олишади. Бу серқатнов кўчаларда уларнинг осон ҳаракат қилишларини таъминлайди. Конькида туфли ёки ботинкага нисбатан тез, қисқа вақтда кўп жойни босиш мумкин. Бундан ташқари, коньки жиноятчиларни кузатиш, кетидан қувишда ҳам қўл келади.

ЯХШИЛИККА ЯХШИЛИК

Афғонистон чўлларида аскарлар брезент палаталарда яшашади.

Биласизки, чўлда илонлар кўп.

Аскар ошпаз ошхона атрофида илон болалари юрганини сезиб қолди. Уларни ўлдиришга кўнгли бўлмай, аскарлар овқати билан талай кунлар боқди. Вақт ўтиши билан бу ерга она кобра «ташриф» буюрди. Илон вишиллаб, оралиқ масофани сақлаб турарди.

Аскар овқат қолдиқларини чиқариб ташлаш учун ошхонадан ташқарига йўналди. Не кўз билан кўрсинки, рўпарасида она илон «кулча« бўлиб ётарди. Бундай ҳолатда тезкор ҳаракат қилиш мумкин эмас. «Шўрим қуриди» деб ўйлади ошпаз. Аста-секин ичкарига сурилса, илон ҳам унга ҳамла қиладигандек, йўл бермас эди. Бу ҳол бир неча марта такрорланди. Олишув бир неча соатгача давом этиб, илон аскарнинг илгарилашига имкон бермади. Шу тарзда у «душмани»ни лагердан анча узоқлаштириб юборди. Одам ва ваҳший ҳайвон ўртасидаги тўқнашув тун бўйи давом этди десак, ишонаверинг.

Тонг отиб, атроф ёриша бошлаганда, илон ўз «рақиби»га йўл бергандай билангглаб, нари кетди. Ҳолдан тойган шўрлик аскар бу воқеани сафдошларига айтиб беришга ошиқиб, лагерга чопиб келди. Минг афсуски, ўша тунда лагерга душманлар ҳужум қилишиб, аскарларни қон қақшатиб, асир олиб кетишган эди.

Бу шунчаки воқеа эмас... Илон ўз болаларига кўрсатган яхшилиги учун аскарга миннатдорчилик изҳор қилди, шекилли...

ЖАКОНДАНИ ДОҒДА ҚОЛДИРМОҚЧИ...

Унинг исми Орлан. Парижда истиқомат қилади. Бир неча йил аввал шаҳардаги олий диний курс тингловчиси эди. Ҳеч қачон мини юбкада юрмаган. Эркаклар билан кўзи тўқнашса, қизариб-бўзариб кетарди. У одамларни ўзига жалб қилишнинг бирдан-бир йўли санъат эканлигини англаб етди. Шундай қилиш керакки, ҳамма унга мафтун бўлсин!

Машҳурликка у ўзининг танаси хизмат қилишини яхши англарди. Шу тариқа у компьютер ёрдамида мукаммал аёл қиёфасини яратишга киришди. Қизгина неча минг йиллик аёл гўзаллиги яратилган дунё асарларидан нусха олиш истагида. Масалан, Венера Милосскойнинг бел қисми, Жаконданинг лаби, Данан Тициананинг кўкраги, Мадоннанинг бурнидан синтез эталон сифатида фойдаланмоқчи. Бунда пластик операцияга мурожаат қилишига тўғри келмоқда. Ҳар бир аъзо операциясини шахсан ўзи бошқариб туради. Мақсад шундай: «Йиғма аъзолардан машҳурликка эришиш».

«Дунё гўзаллик маъбудасини кўриш арафасида турибди» дейди у.

Ҳозирнинг ўзида Орланга миллиардер ва миллионерлар хайрихоҳлик билдиришиб, пулларини аяшмаяпти. Чунки бир неча йилдан сўнг бу қиз Жакондадан ҳам машҳур бўлиб кетиши мумкин-да...

Қизнинг ота-онаси уни таниёлмай гаранг. Танасининг бирон жойи йўққи, ўзгартирилмаган бўлса! Ахир, санъат соҳасида машҳур бўлиш, не бир қурбонликни талаб қилмайди, дейсиз.

ana shunaqa gaplar...

«Маърифат» газетаси таҳририяти томонидан 1998 йил 31 декабргача штатсиз ва жамоатчи мухбирларга берилган гувоҳномалар бекор қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги Истиқболни белгилаш, услубият ва ахборот Республика Маркази жамоаси шу Марказ директори Ботир Матёқубовга онаси

РАЖАББИБИ ҚУРБОННИЁЗ қизи

вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этади.

Sport maydonchasi

УЛОҚ АЛИШЕР ЧАВАНДОЗДА КЕТДИ

Самарқанд вилоятининг Челак туманида ўзбек ва қозоқ элининг мана-ман деган чавандозлари орият талашиб кўпкари (улоқ) чопишди. Бош соврин (11000 сўм) сурхондарёлик Алишер чавандозда кетди. «Ватанпарвар» газетаси совринини эса жиззахлик Мурод чавандоз қўлга киритди.

УСТУНЛИК

Пойтахтимизда таэквондо бўйича Ўзбекистон ва Қирғизистон терма жамоалари ўртасида ўртоқлик учрашуви ўтказилди. Унда юртдошларимизнинг ҳам жисмонан, ҳам техник жиҳатдан анча устун эканлиги сезилиб турди ва ҳисоб ҳам шунга яраша бўлди: 4:1

ХОТИРА ТУРНИРИ

Футбол бўйича анъанавий «Пахтакор - 79» хотира турнири қизғин паллага кирди. Жамоалар уч (Тошкент, Фарғона, Қарши) гуруҳга бўлинган ҳолда финалга бериладиган йўлланмалар учун кураш олиб боришяпти.

ИШҚИЛИБ, ЮТСИН-ДА

Эртага «Пахтакор» жамоаси ўз майдонида «Осиё кубок эгалари кубоги» баҳсининг такрорий беллашувида Саудия Арабистонининг «Ал-Иттиҳад» жамоасини қабул қилади. Биз футболчиларимизга фақат омад тилаб қоламиз.

ОЛҒИР «ОШИҚ»

Австралия очиқ чемпионатида теннис оламининг энг гўзал қизи — россиялик Анна Курникованинг ишлатаётган сочиғига бир йигитчанинг «ишқи кетди». Қўярда-қўймай совғани қўлга киритган «мухлис» уни ўша заҳотиёқ ким ошди савдосида 100 Австралия долларига пуллаб юборди.

Maktabgacha ta'lim

БОЛА КЎНГЛИДАГИ БОҒЧА

Ҳар бола — бир дунё. Унинг қувончлари ҳам, инжиқликлари ҳам бошқача бўлади. Баъзан ота-онасини хуноб қилиб, боғчага бормайман деб туриб олса, баъзан эрта тонгдан боғчасига отланиб, уларни ҳайрон қолдиради.

Тарбиячилар болажон, меҳрибон бўлса, кичкинтой ҳам унга меҳрли бўлади. Тошкент шаҳрининг Мирзо Улуғбек туманидаги 148-болалар боғчасига болажонлар ҳар тонг чопқиллаб келсалар керак. Чунки, бу ерда болаларга кўрсатилаётган ғамхўрлик, меҳр-муҳаббат жуда юқори. Боғча мудираси Феруза Акромова бу ерда тарбияланаётган 200 нафардан ортиқ ўғил-қизни ўз фарзандидек суйиб ардоқлайди. Уларнинг ҳар бирига алоҳида эътибор беради.

Болаларни тарбиялашда уларнинг дунёқарашини, характерини билмасдан туриб, ишни ижобий ҳолда амалга ошириб бўлмайди. Боланинг ўз дунёқараши, фикр юритиш тарзи бўлади. Бола гул. У меҳрга, парваришга муҳтож. Баъзида оилада ота-онасидан олмаган меҳрни «боғча опа»сидан олади. Ва ҳар тонг боғчани соғиниб туради.

- 1978 йилда ташкил этилган боғчамизда турли миллат вакиллари тарбия топмоқда. Ҳар душанба куни жамоамиз билан услубий ишларни маслаҳатлашиб, ўзаро фикр алмашамиз, - деди боғча мудираси.

Бундай йиғилишларда ҳар бир боланинг ички дунёси, қизиқишлари, қобилияти алоҳида муҳокама қилинади. Сўнгра ҳафта давомида маслаҳатлашилган ишлар амалга оширилади. Юқорида турли миллат вакиллари тарбия топади, деб ўтдик. Уларнинг ҳар бирида миллатига садоқат билан бирга яшаётган юрти Ўзбекистонга муҳаббат ҳисларини камол топтиришга катта аҳамият берилади. Бундай ишларда ҳар бир услубчи ва тарбиячининг ўрни бор.

Боғчада дид билан ясалган безаклар, болаларга беғуборлик ва соддалик билан чизилган расмлар, қўлда ясалган ўйинчоқлар бисёр.

Тарбиячилар кичкинтойларга ўз меҳнатидан завқланиш, ғурурланиш туйғуларини сингдиришмоқда. Бу ерда тарбияланаётган болалар давлатимиз рамзларини, юртнинг мустақиллигини, унинг олий неъмат эканлигини билишади. Яна улар эртанги кун кишилари ўзлари бўлишларини, шу озод Ватан уларники эканлигидан фахрланишади. Ҳар тонг «Серқуёш ҳур ўлкам...» деб мадҳиямизни куйлашади.

Болаларнинг етук инсон бўлишида боғчанинг ўрни катта аҳамиятга эгалигини шундай боғчалар мисолида кўплаб учратамиз.

Ш. МАДРАҲИМОВА

Mutaxassis maslahati

ГРИППДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ

Халқда «Саломатлик — туман бойлик» деган нақл бор. Биз баъзида соғлиғимизга етарлича эътибор бермаймиз ва натижада бирор бир касалликка чалинамиз. Ўлкамизда қиш фасли ҳукмронлик қилаётган бўлса-да, сахий қуёш ҳам нурларини аямай сочмоқда. Худди шундай кунлар кишилар саломатлигига салбий таъсир кўрсатади ва ҳар-хил юқумли касалликлар келиб чиқишига сабабчи бўлади. Бугунги кунда нафақат шифокорларни балки ҳаммани ташвишга солаётган касаллик «грипп», уни келтириб чиқарувчи омиллар, грипцдан сақланиш қоидалари ҳақида 1-шаҳар юқумли касалликлар клиник шифохонаси консултатив-ташхис маркази бўлим мудири, олий тоифали шифокор Жаннат Ҳайдаровадан қуйидагиларни билиб олдик:

Грипп ва гриппга ўхшаш касалликлар юқумлидир. Бу касалликлар тўғрисида кишилар тушунчага эга, лекин кўпинча улар касалликни олдини олиш ва даволашга етарлича аҳамият бермайдилар. Бунинг натижасида ҳар йили мамлакатимизда кўпчилик аҳолиси, ер шари аҳолисининг 20%га яқини касалланади.

Грипп мамлакатлар иқтисодиётига зарар етказиш билан бирга, коинот сарвари бўлган инсон саломатлигига ҳам жиддий путур етказади. Бунинг асосий сабаби юқори нафас органларининг тез-тез шамоллашидир. Чунки одамлар қиш фаслида очиқ ҳавода кам бўладилар.

Гриппни тарқатувчи — вируслар (ўта майда микроблар) соғлом одамларга касаллик билан оғриган беморлар билан гаплашганда, беморлар аксирганда, йўталганда осонликча ўтади. Агар организм чиниққан бўлса, бу касаллик юқмайди.

Гриппнинг бир неча турдаги вируслари мавжуд. Улар A1,A2,A3,B ва C билан белгиланади. Грипп вирусининг бир тури билан касалланган бемор унинг иккинчи тури билан ҳам касалланиши мумкин. Касалликнинг белгилари кўпчиликка маълум. Бемор тана ҳарорати кўтарилади, боши оғрийди, бутун аъзои бадани қақшайди, йўтал пайдо бўлади. Гриппнинг енгил тури билан оғриган беморлар касалликни кўп миқдорда тарқатувчи бўладилар, чунки улар касални кўпинча «оёқ»да ўтказадилар.

Грипп кўпинча ўткир бошланади. Соппа-соғ одам бир неча соат ичида оғир беморга айланиши мумкин. Биринчи ва иккинчи куннинг охирига келиб катарал белгилар пайдо бўлади, яъни томоқни қуриши ва қичиши, буруннинг битиши, йўтал ва аксириш кучая боради. Баъзан юқоридаги белгилар эмас, бошқа яъни, бемор юзининг қизариши, бироз шишинқираган бўлиши, юрак қон томирлари системаси ишининг сусайиши, қон босимининг пасайишига ўхшаш ҳоллар кузатилади. Ўпка, нафас олиш системасидаги ўзгаришлар яққол кўзга ташланади, яъни трахеит, бронхит, ўпка шамоллаши ва бошқалар.

Гриппнинг асоратлари жуда хавфли бўлиб, улар ўпканинг яллиғланиши (зотилжам), ўрта қулоқнинг яллиғланиши, юракда (миокард) ва буйракда (пелонефрит)дир. Бундан ташқари грипп кишилардаги сурункали (хроник) касалликларни — ревматизм, туберкулёз, қандли диабет ва бошқаларни кучайтириб юборади. Турли хил эмлашлар организмнинг гриппга қарши курашиш қобилиятини оширади. Гриппга қарши вакцина бурун орқали нафас йўлларига юборилади.

Бу касаллик билан оғриган бемор врач назоратида бўлиши шарт. У алоҳида хонага ётқизилади, бунинг иложи бўлмаса, унинг ётоқ жойи чойшаб билан тўсиб қўйилади. Унга алоҳида идиш-товоқ тутилади. Беморга терлатадиган ичимликлар бериш лозим. Беморга дори-дармонни, албатта, врач маслаҳати билан бериш керак.

Бемор поликлиникага бормасдан, врачни уйга чақириши лозим. У аксирганда ва йўталганда, албатта, оғиз-бурунни рўмолча билан беркитиб туриши, уни парвариш қилаётган киши оғиз-бурнига тўрт қаватли дока тақиб олиши зарур.

Беморнинг хонаси кунига 2-3 марта совун ва содали сувда ёки 0,5 % хлорамин эритмаси билан артилиши керак.

Мактабларда, болалар муассасаларида грипп тарқалишига қарши кескин чоралар кўриш шарт. Болалар организми ҳали кучга кирмаганлиги учун касаллик тарқалиши, юқиши жуда юқори бўлади. Болаларда грипп касаллигининг белгилари пайдо бўлса уларни мактабларга, болалар боғчаларига юбормаслик керак. Ўқув муассасаларида озодаликка катта аҳамият бериш ҳам касалликни олдини олиш усулларидан бири ҳисобланади.

Беморлар атрофдаги кишиларга касаллик тарқалмаслиги учун барча эҳтиёт чораларни кўришлари лозим.

Азиз ўқувчилар, мана сиз мутахассис маслаҳати билан танишдингиз. Ҳамманинг соғлиғи ўз қўлида. Агар юқоридаги тавсияларга амал қилинса, касаллик тарқалиши камаяди. Биз сизларга омонлик тилаймиз!

Шарифа МУРОДЖОН қизи суҳбатлашди

ҚАЛБИ БАҲОРГА ТЎЛИҚ!..

Ҳаётда шундай инсонлар бўладики, улар доимо халқ орасида юриб, инсонларга қувонч, шодлик, мадад ва имкон улашиб юрадилар. Уларни Оллоҳ фақат яхши тилаклар, инсоний туйғулар ила одамлар орасида юришларини белгилаб қўйган. Улар халқисиз, ёру дўстларисиз тура олмайдилар, яшай олмайдилар. Улар қалби фақат яхшилик «чечак»лари билан тўлиқдир. Шундай инсонлардан бири Одилжон ака Холматовдир.

Одилжон ака асли Фарғонанинг сўлим ва жаннатмакон «Суфон» қишлоғидан. Марғилоннинг «Болтакўл» қишлоғидаги 6-мактабда ёшлар етакчиси вазифасида ўзининг педагогик фаолиятини бошлади. У шу даврда билим сирларини пухта эгаллаш, ўз билимини бойитиш устида кўп ишлади ва Тошкент давлат педагогика институтининг мусиқа ва тарих факультетини имтиёзли суръатда тамомлади. Институтни тамомлагач, 1968-1973 йиллар давомида Республика касаба уюшмалари қўмитаси қошидаги бадиий ҳаваскорлар уйида бош услубчи вазифасида иш фаолиятини давом эттирди. Бу ерда ҳам Одилжон ака Холматов самарали ишларни амалга оширди.

Одилжон ака 1973 йилда Маориф вазирлигининг олий ва ўрта махсус педагогик билим юртлари методика кабинети сектор мудирлиги вазифасига қабул қилинди. Тиниб-тинчимас фидойи инсон маданий-маърифий ишларни жонлантирди. Жумладан, ўқувчилар ва талабаларнинг Республика бадиий ҳаваскорлик тадбирларини ташкил этишда фаол иштирок этди. Ҳозирда у кишининг кўплаб шогирдлари мамлакатимизнинг таниқли ва машҳур хонандаларига айланган.

Одилжон ака Холматовнинг хизматлари муносиб тақдирланган. «Халқ таълими аълочиси» кўкрак нишони ва вазирликнинг кўплаб фахрий ёрлиқлари бунинг далилидир.

Одилжон ака айни кунда Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг иш юритиш бошқармаси бошлиғи лавозимида ишлаб келмоқда.

Олтмиш ёшни қоралаётган Одилжон ака барчага баробар яхшилик қилиб келади, барчанинг кайфиятини кўтаради, хизматдошларининг иш омили ошишига ўз ҳиссасини қўшади. Чунки, у инсон барчага ўзининг беғараз ҳазил-мутойибаси, кўнгил кўтарувчи сўзлари, самимий ёрдамлари, қолаверса, баҳорий қалби билан жуда ҳам яқин бўлиб қолган.

А.ШОКИРОВ

А. Авлоний номидаги ХТХМОМИда 1999 йилнинг март ойида режалаштирилган малака ошириш курсларининг жадвали

Тоифалар	Қайси тилда	Курс ўтказиш вақти
1. Ўқиш қозоқ тилида олиб бориладиган мактаб директорлари	қоз	9-27
2. Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги тарих бўйича)	ўзб	1-27
3. Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассис лиги ўзбек тили ва адабиёти бўйича)	ўзб	1-27
4. Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги математика бўйича)	ўзб	1-27
5. Умумий ўрта мактаб директорлари (мутахассислиги рус тили ва хорижий тиллар бўйича)	ўзб	1-27
6. Туман (шаҳар) ХТБ мудир муовинлари курси	ўзб	15-27
7. Туман (шаҳар) ХТБ назоратчилари (Наманганда)	ўзб	9-13
8. ВПХМОИ ларнинг Педагогика ва Психология кафедра ва кабинет мудирлари курси	ўзб	1-13
9. Умумий ўрта таълим мактаб-интернат ва меҳрибонлик уйлари директорлари курси	ўзб	1-27
10. Ўқувчилар техник ижодиёт маркази директор ўринбосарлари курси	ўзб	15-27
11. ЧЁТ раҳбарлари	ўзб	15-27
12. Ташҳис маркази психологлари	ўзб	1-13
13. Кар ва заиф эшитувчи болалар мактабларининг бошланғич синф ўқитувчилари курси	ўзб	1-27
14. Кар ва заиф эшитувчи болалар мактабларининг жисмоний тарбия ва ритмика ўқитувчилари курси	ўзб	15-27
15. Ёрдамчи мактаб ва мактаб-интернатларнинг табиётшунос ва география ўқитувчилари	ўзб	1-13
16. Оз комплектли мактаб раҳбарлари	ўзб	1-13
17. Кураш бўйича тренерлар курси	ўзб	15-27

Марказий институт манзили: Тошкент — 95, Талабалар шаҳарчаси, Саидов кўчаси, 6-уй.

Транспорт: Темур йўл вокзалидан 8-троллейбуснинг охирги бекатигача.

Ma'rifat

ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

***Таҳрир ҳайъати*: Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БЎРИБОЕВ (масъул котиб), Шукур ЖОНБОЕВ, Гулчеҳра ПАРПИЕВА, Нўъмонжон РАҲИМЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Йўлдош САИДЖОНОВ, Саъдулла ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ**

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди. «Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят рухсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси,32. ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб— 136-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-55-58.

Газетани IBM компьютерида Абдирасул НАРМАНОВ саҳифалади. Навбатчилар: Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ, Рустам БОЙМАТОВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20. ИНДЕКС: 149, 150. Г-0106. Тиражи 56.495. Г. 1 2 3 4 5 6 Ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2.

«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмахонаси.

Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй

Босишга топшириш вақти -20.00. Топширилди — 20.00.